Geaflecht

NATUURVERENIGING GEAFLECHT

Geaflecht verschijnt viermaal per jaar en is een uitgave van Natuurvereniging Geaflecht.

www.geaflecht.nl

NOTARIS KANTOOR
de Anna Aries
ZONNEDAUW 4
9202 PA DRACHTEN
T 0512 - 303 403
INFO@WAARVANAKTE.NL
WWW.WAARVANAKTE.NL

meer als 100 jaar
mannenmode
BELLINGA
Hoofdstraat 57 Gorredijk 0513-461424

tekenbureau Bijlsma
makelaardij Bijlsma
Voor al uw taxaties, verkopen, aankopen, bouwkundig tekenwerk
B.F. Bijlsma, Brouwerswal 12 te Gorredijk, telefoon 0513 - 466740

KAPSALON
Artistique
0513 - 46 29 65 GORREDIJK

Café Salento
30 jaar
Het koffieconcept van Overwijk Koffiesystemen. Meer weten? Kijk op www.cafesalento.nl.
Bezoekadres: Tolhûsleane 15, Gorredijk

sikkeboonstra
FIETSSPECIALIST
Hoofdstraat 4, 8401 BZ Gorredijk, 0513 856 716
www.sikkeboonstra.nl

Tuin dorado
het voordeel van groen
Drachten · Gorredijk · Wolvega

ERVAREN SCHILDERS
VOOR VAKKUNDIG
SCHILDERWERK
r. bethlehem
SCHILDERSBEDRIJF
TEL. 0513-462016 WWW.BETHLEHEMSCHILDERS.NL

EP: Van der Molen
ElectronicPartner
Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur - Satelliet - Eigen technische dienst
Onze service maakt het verschil
Hoofdstraat 52 - 8401 CB Gorredijk - Telefoon: (0513) 46 20 65

Artikelen en advertenties in 'Geaflecht' geven niet noodzakelijkerwijs de mening weer van bestuur en redactie.

Vereniging voor Natuurbescherming

Internet: www.geaflecht.nl

42e jaargang **Nummer 1** **maart 2023**
Verschijnt 4x per jaar

x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+x+

BESTUUR:

Voorzitter	: Jet Hofstra **E-mail: jethofstra9@gmail.com**	06 51977451
Penningmeester	: Romke Oosterbaan **E-mail: geaflecht@gmail.com**	061500 2542
Secretariaat	: Hans ten Hoopen **E-mail: h.j.ten.hoopen@freeler.nl**	0513-461401
Lid	: Tjeerd Geertsma **E-mail: tgteterw@ziggo.nl**	0638917537
Lid	: Mary van der Graaf. **E-mail: marygraaf@gmail.com**	0513-437022.
Ledenadm.	: Romke Oosterbaan **E-mail: geaflecht@gmail.com**	061500 2542

REDACTIE:

Kopijadres	: Tjeerd Geertsma **E-mail: tgteterw@ziggo.nl**	0638917537
	: Jet Hofstra **E-mail: jethofstra9@gmail.com**	06 51977451
Activiteiten-commissie	: Wietze van der Meulen **E-mail: info@dutraco.frl**	0513-541725

ADRESSEN VOOR HET DOORGEVEN VAN WAARNEMINGEN:

Vogels	: Tjeerd Geertsma **E-mail: tgteterw@ziggo.nl**	0638917537
Vlinders	: Siep Sinnema **E-Mail: siepsinnema@gmail.com**	0516-471222
Reptielen en Amfibieën	: Wim Andela **E-mail: w.andela1@kpnplanet.nl**	058-2882693

CONTRIBUTIE : **Leden** € 10,00 **per jaar.**
: **Leden postabonnees** € 25.00. (Geaflecht kan ook digitaal verzonden worden)
BANKRELATIE : **RABO-bank te Gorredijk, rek. nr. NL24RABO0330956930**

Nieuwe leden, opzeggingen en **adreswijzigingen** dienen schriftelijk (ook per E-mail) gemeld te worden bij de **ledenadministratie**: zie bovenstaande adressenlijst. Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

Bij de voorplaat. In de maand maart kunnen, bij gunstige weersomstandigheden, de eerste adders in de directe omgeving van hun winterslaapplaats worden gezien. Een warm lentezonnetje lokt ze naar buiten, eerst de mannen en daarna de vrouwen. **Foto Wim Andela**

Trees for All

Inhoud Geaflecht nr.1 maart 2023

Adressenlijst	1
Verenigingsnieuws	3
Activiteiten agenda	5
Terugblikken op…	5
Eindejaar plantenjacht	7
Gewasbeschermingsmiddelen/pesticiden in Nederland	9
Reisverslag	11
PTT-er in het beekdal	12
In een tuin verzamel je herinneringen	15
Reptielenmonitoring in Fryslân in 2022	17
Waterral	20
Natuur en recht	21
Werkgroep nestkasten	23
Waarnemingen	23
Natuerferiening Bakkefean e.o.	22
Natoer nijs januari 2023	22
Opsterlandse natuurverenigingen in gesprek met boerenorganisaties	25

Redactioneel

Het voorjaar is voor velen het synoniem van nieuwe verwachtingen, hoop, beloftes. Veel hebben we zelf in de hand, maar ook veel gebeurtenissen niet. Er zijn altijd dilemma's, ook in de natuur. Kies je voor de prooidieren of kies je voor de predatoren? Moet je eigenlijk wel kiezen? In maart gaan we naar de stembus en proberen we mensen te kiezen die onze verwachtingen en dilemma's zo goed mogelijk verwoorden en vooral uitvoeren. Kiezen in de natuur is vele malen ingewikkelder, beter dus dat niet te doen. Accepteer de natuur zoals zij is en probeer voor alle soorten de voorwaarden zo goed mogelijk te maken, dat is het enige wat we als mensensoort kunnen toevoegen. En geniet ervan! Van de diverse planten, de wasbeerhond, watervogels, de waterral, reptielen, noem maar op. Zowel fysiek als mentaal helend voor ons. Inspiratie kunt u hopelijk vinden in dit nummer van Geaflecht. Veel leesplezier!

De redactie.

Contributie 2023 Vergeet u het niet!

Het jaar 2023 is begonnen. Een nieuw jaar betekent ook weer dat de vereniging u vraagt om de *contributie aan de vereniging over te maken.*

Ik vraag u de contributie van **€ 10.00 of € 20.00** (in het geval u de Geaflecht per post ontvangt) over te maken op bankrekeningnummer **NL24RABO.033.09.56.930** ten name van Natuurvereniging Geaflecht te Gorredijk.

Wilt u als omschrijving: uw adres vermelden?

Een grote groep leden betaalt per automatische incasso. Deze leden hoeven niets te doen. Uw contributie wordt omstreeks april/ mei automatisch geïncasseerd.

Bedankt voor uw medewerking.
Namens het bestuur van de vereniging,
Romke F. Oosterbaan, penningmeester

Verenigingsnieuws

Een mooier en groener park in Gorredijk
Gorredijk is het park De Wiken rijk. In de volksmond heet het de Groene Long. Je loopt en fietst er in de lengte doorheen over het vaak drukke betonnen pad. Er zijn dwarsverbindingen naar de omliggende straten. Het oostelijke deel van het park is open. Over de grasvlakten zie je de woonomgeving. Parken zijn bedoeld als landschappelijk fraaie, groenrijke, besloten en hierdoor aangename plek om te vertoeven. De Groene Long kan dus beter! Samen met inwoners bedachten we hiervoor een plan. Het wordt in het plan mogelijk een rondwandeling door het park te maken zonder op het fietspad en omliggende straten te belanden. Met rustpunten in de vorm van banken en picknicktafels. En vooral: er worden veel bomen en struiken geplant. Hierdoor worden de huizen meer aan het oog onttrokken. Het park krijgt meer afwisseling. Het wordt er fleuriger en gezelliger. Ook belangrijk: we helpen de natuur!
We dingen met ons plan mee naar het geld dat de gemeente beschikbaar stelt voor de plannen die in de ogen van de inwoners het meest bijdragen aan een mooier Gorredijk. Er doen in totaal acht plannen mee.

Maaiproeven op bermen
De openbare ruimte van de gemeente (bermen, plantsoenen e.d.) is belangrijk voor de natuur. We hebben hierover geregeld contact met de gemeente. In januari hebben we gesproken met wethouder Durk Durksz. Hij gaf steun aan onze wens om bij het onderhoud van de bermen nog meer te letten het ontwikkelen van natuurlijke verscheidenheid. De gemeente wil meewerken aan maaiproeven, eerst op ongeveer tien bermen die de Natuerferiening Bakkeveen en wij hebben voorgesteld. Je wilt natuurlijk weten welke effecten er op de natuur zullen zijn. Hiervoor is het nodig de flora en fauna systematisch te monitoren. Over de wijze waarop dit het beste kan denken we samen met de gemeente nog na.
We zoeken leden (en niet-leden) die af en toe in stukjes berm willen kijken welke planten er groeien en welke insecten er voorkomen. Vind je dit leuk en interessant? Laat het weten aan een van de bestuursleden!

Lelieteelt
De teelt van lelies gaat gepaard met het veelvuldig gebruik van chemicaliën. Dit is schadelijk voor de natuur en kan ook de gezondheid van mensen aantasten. Lelies worden niet geteeld om te voorzien in een eerste levensbehoefte. De bollen worden als luxeproduct vooral naar Azië geëxporteerd. De teelt is wettelijk niet verboden. Wel kan de toekomstige omgevingsvisie een basis vormen om de teelt van lelies uit te sluiten. Wij hebben het gemeentebestuur van Opsterland dan ook gevraagd om dit in de omgevingsvisie vast te leggen.

De omgevingsvisie oftewel de inrichting van ons landschap
De natuurverenigingen dienen een zienswijze in over de omgevingsvisie van Opsterland
Hoe de ruimte in de gemeente Opsterland gebruikt mag worden, staat nu nog beschreven in de bestem-

mingsplannen. Door de invoering van de Omgevingswet (waarschijnlijk 1 januari 2024) worden de bestemmingsplannen vervangen door een omgevingsplan. Met deze verandering wil de overheid de regels voor initiatieven die invloed kunnen hebben op de ruimtelijke omgeving vereenvoudigen en bundelen. Een verandering die risico's meebrengt voor de bescherming van de natuur. Het is oppassen geblazen!

Eerst moet de gemeente een omgevings*visie* vaststellen. Deze vormt de basis voor een omgevings*plan.* De omgevingsvisie schetst namelijk de hoofdlijnen van de ontwikkelingsrichting voor de woon-, werk-, en leefomgevin op de langere termijn. De gemeente Opsterland heeft al een concept van een omgevingsvisie opgesteld. Dit belangrijke beleidsplan hebben we aandachtig bestudeerd. Hoewel het concept veel goede inzichten en mooie intenties bevat, hebben we, samen met de Natuerferiening Bakkefean e.o., toch een aantal wijzigingsvoorstellen ingediend. We noemen hier twee hoofdpunten.

De beschrijving van het landschap is onvolledig. Hoe het landschap is ontstaan wordt uitgebreid beschreven, maar de actuele staat van het landschap en de ecologische waarde ervan ontbreken. Hierdoor kan de Omgevingsvisie niet fungeren als toetssteen bij de beoordeling van plannen op hun effecten voor het land schap in brede zin (landschap, natuur, biodiversiteit) Dit is een essentieel manco, temeer omdat de komende Omgevingswet veel speelruimte biedt voor nieuwe ontwikkelingen. Het huidige principe: 'nee, tenzij' (wat niet in het bestemmingsplan voorkomt, mag niet, tenzij de aanvrager duidelijk kan maken dat een uitzondering positief is) verandert in 'ja, mits' (alles mag, tenzij de gemeente negatieve effecten kan aantonen en zo een beperking kan stellen aan de ontwikkeling.
Het gemeentebestuur moet daarom sterk staan om het landschap (in brede zin) voldoende te kunnen beschermen en invloed te kunnen hebben op ontwikkelingen. De aanduiding van de historisch ontstane landschappelijke kernkwaliteiten in de ontwerp-omgevingsvisie is hiervoor verre van voldoende. Het is noodzakelijk om ook de *werkelijke, actuele* staat van het landschap in brede zin (landschappelijke verschijningsvormen, natuur, biodiversiteit, ecologische betekenis e.d.) te beschrijven, en welke huidige kwaliteiten moeten worden beschermd en verbeterd.

De veenweideproblematiek komt in de omgevingsvisie te weinig aan bod. De bodemdaling van het veenweidegebied veroorzaakt verzakking van wegen, rioleringen en huizen. Verdwijning van het veen leidt tot uitstoot van CO2 en methaan en er wordt steeds meer water aan de hogere zandgronden onttrokken. Hierdoor verergert de droogteproblematiek op de zandgronden. Ook wordt uit het veengebied steeds meer water weggemalen naar zee. Remedie: verhoog het grondwaterpeil. Dit is ook goed voor de weidevogels en de biodiversiteit. Verder ga je er de opdringende verzilting in het kustgebied vanuit zee mee tegen. Zie hier hoe een lokale aanpak in Opsterland onderdeel kan - en moet - zijn van een herstel van het gehele watersysteem in Noord-Nederland.
Onze volledige zienswijze (acht pagina's) is te lezen op de website van Geaflecht.
Volgens planning zal de gemeenteraad de Omgevingsvisie in juni definitief vaststellen. Het bestuur

Overzicht data bestuursvergaderingen en verschijnen Geaflecht.

Wij willen u in de gelegenheid stellen onderwerpen in te brengen voor de bestuursvergaderingen en kopij aan te leveren voor de Geaflecht. Hieronder vindt u de data, waarbij wij u verzoeken uiterlijk enkele dagen van te voren uw agendapunt voor de bestuursvergadering in te leveren.

Bestuursvergaderingen 2023:		**Inleverdatum kopij Geaflecht 2023:**	**Uitkomen Geaflecht 2023:**
Woensdag	19 april	15 mei	15 juni
Woensdag	17 mei	15 augustus	14 september
Woensdag	14 juni	15 november	14 december
Woensdag	16 augustus		
Woensdag	13 september		
Woensdag	18 oktober		
Woensdag	15 november		
Woensdag	13 december		

In voorbereiding een excursie naar de nachtzwaluw in de Kale duinen te Appelscha op 26 mei of 9 juni. Voor actuele informatie zie onze website Geaflecht.nl.

Activiteitenagenda

Noteer deze data alvast in uw agenda

Excursie stinzenplanten

Aanvullend op de lezing in maart gaan we op 15 april naar Martenastate te Cornjum om de stinzenplanten met eigen ogen te zien. Onder leiding van Betty Kooistra, die veel kennis heeft over deze planten. We maken een wandeling door de tuinen waar tevens voldoende ruimte is om op een bankje van al het moois te genieten.
Zowel lezing als excursie zijn afzonderlijk te volgen.
Plaats: Martenastate Cornjum
Datum: 15 april 2023
Tijdstip: 10.00-12.00 uur
Kosten: leden gratis, niet leden 4 euro.
Er kunnen maximaal 20 personen aan de excursie deelnemen. Wilt u zich daarom van te voren aanmelden bij: Jet Hofstra, tel.06 519 77 451, mail: jethofstra9@gmail.com.

Excursie Gruttoland/Murk Nijdam

In het verleden zijn we meerdere keren bij de melkveehouder Murk Nijdam op bezoek geweest. Door zijn eigen manier van werken waarbij de weidevogels centraal staan, is dit nog een weidevogeleldorado zoals er weinig meer zijn. Zijn weidevogelboerderij is tegenwoordig echter omgevormd tot **Gruttoland**. Dit is een project waarbij dhr. Nijdam samenwerkt met de stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF). Deze stichting heeft geld ingezameld en de grond overgenomen. Het beheer vindt echter nog door dhr. Nijdam plaats. Na de overname heeft er deels een herinrichting plaatsgevonden met onder andere de aanleg van nieuwe vogelkijkhutten. Deze nieuwe situatie willen we graag eens bekijken.
Er kunnen maximaal 20 personen aan de excursie deelnemen. Wilt u zich daarom van te voren aanmelden bij: Wietze van der Meulen, info@dutraco.frl of 06-51559832 (bellen of appen). Graag aangeven of u direct naar Wommels gaat of via De Skâns te Gorredijk.

Plaats:	**Slachte 4, Wommels**
Datum	**Zaterdag 13 mei 2023**
Tijdstip	**13:00-15:00 uur**
Vertrek Gorredijk:	**12:00 uur (vanaf De Skâns)**
Kosten:	**€ 10,00**

Terugblikken op…

Cursus watervogels

18 februari 2023: een excursie naar De Deelen onder leiding van Lydia Barkema. Niet zomaar een excursie. Wij werden geacht onze opgedane kennis over watervogels in de praktijk te brengen. 's Morgens half 10 regende het en er stond een harde wind. Toen we om half twaalf weer op de parkeerplaats kwamen, scheen de zon en was het in de luwte zelfs prettig weer. Dit verloop van het weer kenmerkt meteen de cursus. We begonnen met minder kennis (regen) dan we aan het eind hadden (zon), wat overigens ook de bedoeling van een cursus is.
Tijdens de wandeling door de Deelen zagen we de zwanen, ganzen en eenden die we de twee avonden theorie al op een groot scherm hadden gezien. Dat is wel makkelijker dan 'in het echt'. Want ze zwommen soms ver weg en op een kluitje bij elkaar. Ja, ook zij zochten de luwte die ochtend.

Eenden.
Er zijn zomaar zo'n 14 eendensoorten te noemen die we in Nederland kunnen tegenkomen in deze periode. De zachte winters en overvloedige, waterrijke voedselgebieden zijn aantrekkelijk voor diverse watervogels. Sommige lijken veel op elkaar en zijn lastig te onderscheiden. Neem bv. De krakeend en het vrouwtje wilde eend. Gelukkig hebben ze een

handig kenmerk: de spiegelveren (aan de zijkanten). Bij de krakeend wit, bij de wilde eend blauw. Vooral als ze opvliegen zie je dat meteen. Dat niet alle eenden kwaken is ook zo'n weetje. Een smient wordt ook wel fluiteend genoemd, zijn geluid lijkt daar op. De eenden hebben ook diverse eetgewoontes. De een grondelt met het hoofd onder water (wilde eend, soepeend, krakeend), weer anderen eten het liefst gras, zoals smienten. Een slobeend heeft een grote slobbersnavel, handig om over het wateroppervlakte te slobberen. Tijdens de excursie zagen we veel eenden, waaronder bv. Het nonnetje.

Ganzen en zwanen

Honderden ganzen zaten in de weilanden rondom de Deelen. Brandganzen, kolganzen en grauwe ganzen. Deze laatste was vorige eeuw bijna uitgestorven in Nederland en werd rond 1950-1960 opnieuw uitgezet. Een succesverhaal wat zich nu tegen hen lijkt te keren. De raaigraslanderijen zijn nu eenmaal een lievelingskostje voor deze en andere ganzen. Volop aanwezig! En dat vind niet iedereen in de mensenwereld een goed idee.

Lydia had een telescoop bij zich waardoor we de ganzen goed konden observeren. Want soms zitten er verrassende soorten tussen, zoals de roodhalsgans. Deze keer niet helaas. Van de zwanen zagen we een wilde zwaan met zijn opzichtige geel/zwarte snavel.

Lydia vertelde over het ontstaan van de Deelen, over de eiken die er nu groeien, over waterpeilen en vooral over alles wat we aan vogels zagen. Het was een cursus met nieuwe kennis voor de een en uitbreiding van bestaande kennis voor de ander. En zoals bij elke cursus hoort er een bonus bij: onderweg hebben we een vuurgoudhaantje, een houtsnip, staartmeesjes en een goudvink gespot. Een waardige afsluiting die gelijktijdig naar meer smaakt!

Jet Hofstra

Lezing Wasbeerhond 14 februari 2023 door Harrie Bosma

Zoogdieronderzoeker Harrie Bosma presenteerde ons een boeiend verhaal over een dier dat wel aanwezig is maar slechts sporadisch (levend) wordt gezien. Een van de eerste waarnemingen was van een collega-onderzoeker, de heer Tonnie Sterken, die "ergens in Drenthe" camerabeelden van een groep van 5 vreemde, donkere, jongen bij een hol onder ogen kreeg. Wat waren dat nu voor dieren? Hele donkere vossenjongen of wat anders? Na de nodige discussie over het beeldmateriaal, was de conclusie dat het jonge Wasbeerhonden moesten zijn.

De Wasbeerhond is een hondachtige, ter grootte van een vos, die uit Oost-Azië afkomstig is. Om zijn dikke vacht wordt het dier in Oost-Europa en Azië ook in pelsdierhouderijen gehouden. Van daaruit is het dier ontsnapt. Daarnaast zijn er ook duizenden dieren in o.a. Europees Rusland uitgezet voor het "verrijken" van de fauna. Vanuit de gebieden waar het dier is uitgezet of ontsnapt heeft het zich langzaam maar zeker naar het westen uitgebreid. In (noord) Duitsland is het geen zeldzame soort die geregeld als verkeerslachtoffer of in het veld kan worden aangetroffen. Dieren van deze Duitse populatie trekken nu richting Nederland. Frappant is wel dat het dier met name in Noord-Nederland en het noordelijk grensgebied wordt aangetroffen. Uit het zuidelijke grensgebied en geheel Zuid-Nederland zijn veel minder waarnemingen bekend.

Een probleem bij het inventariseren van Wasbeerhonden is dat het dier met name in slecht doordringbare vegetatiestructuren als rietlanden en moerasbossen voorkomt. In Friesland zijn daarmee vooral waarnemingen bekend van de IJsselmeerkust, het merengebied, de Lauwersmeer en langs de Linde en Tjonger. Veel van die natte gebieden worden door wegen doorsneden. Vooral langs de snelwegen A6, A7 en A32 worden dan ook geregeld verkeersslachtoffers gevonden.

Door de teruggetrokken levenswijze is het lastig om een goed beeld te krijgen van de grootte van de populatie in Nederland. Voor Fryslân wordt de populatie op enkele tientallen dieren geschat maar het kunnen er ook best meer zijn. Per worp kunnen de vrouwtjes 6-7 jongen krijgen. Bij weinig sterfte zou de populatie daarmee snel kunnen groeien. Het vermoeden is echter dat er met name bij de jongen veel sterfte optreedt en dat slechts weinig het eerste levensjaar doorkomen. Zodoende zou de populatie slechts mondjesmaat kunnen groeien. Door de teruggetrokken levenswijze is het echter erg lastig om harde cijfers te geven. Veel onderzoek wordt gedaan met wildcamera's die in geschikte leefgebieden of bij holen worden geplaatst. Ook dan kan een territoriaal paar soms maandenlang afwezig zijn en dan opeens weer opduiken. Waar de dieren dan ondertussen hebben gebivakkeerd is geheel onduidelijk.

Om meer over het dier te weten te komen zou (duur) zenderonderzoek interessante data kunnen opleveren. Maar ook dan wordt er vooral meer bekend over de gezenderde dieren maar blijft het lastig om iets zinnigs over populatieontwikkelingen te zeggen. Daarmee blijft het vooralsnog een mysterieuze nieuwkomer die waarschijnlijk nog wel de nodige verassingen voor ons in petto zal hebben. Voor de zoogdieronderzoeker biedt deze soort daarmee nog volop "uitdagingen".

Wietze van der Meulen

Eindejaars plantenjacht

Opsterland in de pas met landelijk beeld

Rond de feestdagen werd voor het negende jaar op rij de Eindejaars Plantenjacht georganiseerd. Op deze telling telden 483 plantenliefhebbers uit het hele land bloeiende wilde en verwilderde planten. In de Gemeente Opsterland (+ Jubbega) werd op tien plaatsen naar planten gezocht.
(Tabel 1 en overzichtskaartje)
FLORON vroeg plantenliefhebbers om tussen Eerste Kerstdag en 3 januari een uur te gaan wandelen en te zoeken naar bloeiende planten. In Nederland werden 390 bloeiende plantensoorten waargenomen. Gemiddeld kwam dit uit op 9,9 soorten per telling. In Opsterland werden in totaal 32 soorten bloeiende planten gevonden. Tijnje scoorde het hoogst met 16 soorten. Gemiddeld werden per telling 13,6 soorten aangetroffen, dit is meer dan het landelijk gemiddelde (tabel 2). Het valt op dat van de landelijke top tien, die net als eerdere jaren bestaat uit soorten die het grootste deel van het jaar of jaarrond bloeien, negen soorten ook in Opsterland in de top tien staan. Alleen de Vroegeling (9e), een vroege voorjaarsbloeier, vinden we in Nederland pas op de 24e plaats terug. De meest gevonden winterbloeier is Klein kruiskruid (in 2021 Madeliefje !) , gevolgd door Paarse dovenetel, Vogelmuur en Straatgras, alle in Opsterland met tien uit tien. Daarna volgen Madeliefje, Paardenbloem, Herderstasje en Kleine veldkers met negen uit tien. Vroegeling en Tuinwolfsmelk werden resp. acht en zeven keer in 10 tellingen aangetroffen. (tabel 3) De lage landelijke score van 9,9 soorten per telling lag volgens FLORON niet eerder zo laag. In 2021 werden gemiddeld 10 soorten geteld en in 2020 14,9. De strenge vorst half december is de oorzaak van de schaarste aan bloeiende planten (grafiek) Klein kruiskruid en Paarse dovenetel leken zich echter van de kou niks aan te trekken en door de droge zomer waren er extra veel exemplaren van deze soorten te vinden. In de langdurige en droge zomer van 2022 droogden veel planten uit en stierven bovengronds af. De zachte nazomer vervolgens zorgde voor een wederopstanding van veel eenjarige soorten. Veel van deze soorten hebben hun bloei weten te rekken tot de Eindejaars Plantenjacht. De hoge temperaturen rond de jaarwisseling zorgden voor de opkomst van vroege voorjaarsbloeiers als Hazelaar en Vroegeling.

TABEL 1. FLORON EINDEJAARS PLANTENJACHT
Overzicht plantentellingen Opsterland (+Jga)

	locatie	datum	n. srtn.
1	Gorredijk-Bloemen-	25-dec	11
2	Gorredijk-	26-dec	14
3	Lippenhui-	27-dec	12
4	Terwispel	27-dec	13
5	Tijnje	29-dec	16
6	Beetster-	30-dec	13
7	Hemrik	30-dec	15
8	Jubbega	1-jan	15
9	Wijnje-	2-jan	13
10	Nij Beets	3-jan	14
	Totaal aantal soor-		32

TABEL 3. FLORON Eindejaars Plantenjacht 2022/2023
Ranglijst meest gemelde plantensoorten (NL en Opst)

NL	OPST	soort	score
1	1	Klein kruiskruid	10
2	2	Paarse dovenetel	10
3	3	Vogelmuur	10
4	4	Straatgras	10
5	5	Madeliefje	9
6	6	Paardenbloem	9
7	7	Herderstasje	9
9	8	Kleine veldkers	9
24	9	Vroegeling	8
10	10	Tuinwolfsmelk	7
-	11	Tuinviooltje	6
-	12	Akkerereprijs	6
19	13	Kluwenhoornbloem	4
22	14	Raapzaad	3
-	15	Echte kamille	3
-	16	Gewone hoornbloem	3
-	17	Aziatische veldkers	3
14	18	Scherpe boterbloem	2
-	19	Gewone spurrie	2
8	20	Duizendblad	1
23	21	Witte dovenetel	1
15	22	Hazelaar	1
23	23	Boerenwormkruid	1
-	24	Gele kamille	1
-	25	Gewone dotterbloem	1
-	26	Groot nagelkruid	1
-	27	Hoenderbeet	1
-	28	Ingesneden dovenetel	1
-	29	Klein streepzaad	1
-	30	Kleine maagdenpalm	1
-	31	Kroontjeskruid	1
-	32	Oosterse morgenster	1

autobedrijf
Jaap De Vries BV
Opel occasions Gorredijk
Stationsweg 85 • 8401 DM Gorredijk
Telefoon: (0513) 462103
opelaanbod.nl

Jan Koppert Installatiebedrijf
Tolhusleane 15 - Terwispel
T. 0513-463413 / 06 23281521
info@koppertinstallatie.nl
www.koppertinstallatie.nl

Als tijdelijk manager help ik bedrijven lastige problemen definitief op te lossen
Rob van Betuw
Gorredijk
rob@brugnaardehorizon.nl
www. brugnaardehorizon.nl
BRUG NAAR DE HORIZON

kapsalon
IDA DE VOS
de Vos
0513 461475
www.idadevos.nl

KOTA RADJA
BEETSTERZWAAG
Hoofdstraat 39, Beetsterzwaag
0512 38 22 24 www.kotaradja.nl

faberwineworld
La Ruta del Vino
Lippenhuizen

TOTAALPAKKET VOOR AL UW DRUKWERK
brochures • programmaboekjes
groot formaat • trouw- en geboortekaarten • printen • kopiëren • stickers • stempels
en nog veel meer!
DRUKKERIJ & COPYSHOP
Lageveen
Lijnbaan 5
8401 VL Gorredijk
0513 - 463 863
info@drukkerijlageveen.nl
www.drukkerijlageveen.nl
GEMAKKELIJK ONLINE BESTANDEN AANLEVEREN!

het neusje van de zalm
uw visspecialist
Marktplein - Gorredijk
Telefoon: 06 294 63 696

ÚS HOEKJE
Spijkerbroeken & meer
Sinds 1980
HOOFDSTRAAT 55, GORREDIJK

Leuke vondsten in Opsterland tenslotte waren onder meer Groot nagelkruid (Hemrik), Ingesneden dovenetel (Tijnje) en op diverse plekken Akkerereprijs en Aziatische veldkers.

Groot nagelkruid

Aziatische veldkers

Klein kruiskruid

TABEL 2. FLORON Eindejaars plantenjacht 2022/2023
Resultaten per telling Opsterland (+Jubbega)

	soort	Gorredijk 1	Gorredijk 2	Lippenhuizen	Terwispel	Tijnje	Beetsterzwaag	Hemrik	Jubbega	Wijnjewoude	Nij Beets	TOTAAL
1	Akkerereprijs			X	X	X	X			X	X	6
2	Aziatische veldkers					X				X	X	3
3	Boerenwormkruid		X									1
4	Duizendblad								X			1
5	Echte kamille		X			X			X			3
6	Gele kamille		X									1
7	Gewone dotterbloem	X										1
8	Gewone hoornbloem				X			X	X			3
9	Gewone spurrie							X		X		2
10	Groot nagelkruid							X				1
11	Hazelaar										X	1
12	Herderstasje	X	X	X	X	X	X	X	X		X	9
13	Hoenderbeet						X					1
14	Ingesneden dovenetel					X						1
15	Klein kruiskruid	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
16	Klein streepzaad		X									1
17	Kleine maagdenpalm					X						1
18	Kleine veldkers		X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
19	Kluwenhoornbloem						X		X	X	X	4
20	Kroontjeskruid								X			1
21	Madeliefje	X		X	X	X	X	X	X	X	X	9
22	Oosterse morgenster			X								1
23	Paardenbloem	X	X	X		X	X	X	X	X	X	9
24	Paarse dovenetel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
25	Raapzaad		X			X		X				3
26	Scherpe boterbloem	X				X						2
27	Straatgras	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
28	Tuinviooltje		X	X	X			X	X	X		6
29	Tuinwolfsmelk	X	X		X	X	X	X			X	7
30	Vogelmuur	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
31	Vroegeling	X		X	X		X	X	X	X	X	8
32	Witte dovenetel				X							1
	TOTAAL aantal soorten:	11	14	12	13	16	13	15	15	13	14	35

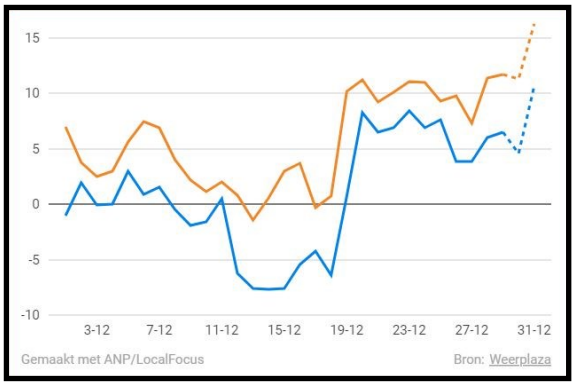

Frank van Gessele, Gorredijk

Gewasbeschermingsmiddelen/pesticiden/ bestrijdingsmiddelen/gif in Nederland.

Een bericht van verontruste werkgroep leden.

Het hoeft geen betoog, dat het gevaar van pesticiden-gebruik hoe langer hoe meer bekend wordt en in de publiciteit komt. Dat vinden wij volkomen terecht én noodzakelijk. Immers het huidige beleid zal snel en radicaal moeten veranderen om mens, dier en natuur te beschermen.
Dit probleem is inmiddels wereldwijd. Als we inzoomen op ons land, zijn wij helaas binnen Europa koploper met een afzet van 9,8 miljoen kilo in 2020.
Dit is zeer verontrustend. Want pesticiden-gebruik is (mede) oorzaak van een dramatische afname/ uitsterven van insecten en achteruitgang van de biodiversiteit.

Pesticiden zijn te vinden in oppervlakte- en grondwater, bodem, lucht, begroeiing, dieren en mensen. Het wordt verspreid door verwaaiing, verdamping, hogere luchtlagen, regen en afspoeling.
Onderzoeken in zowel binnen- als buitenland tonen steeds duidelijker aan, dat pesticiden ernstige gezondheidsschade veroorzaken bij mensen en vooral jonge kinderen waarbij de hersenen zich nog moeten ontwikkelen. Pesticiden werken n.l. in op het zenuwstelsel van insecten en worden inmiddels (bewezen) gerelateerd aan ziektes van het centraal zenuwstelsel bij mensen, z.a. Parkinson en Alzheimer. Diverse vermoedens en onderzoeken m.b.t. verbanden tussen gebruik en andere ziektes lopen nog. Hierbij worden genoemd adhd, autisme, hartritmestoornissen, kanker.

Het probleem is immens breed en ingewikkeld, omdat het zo verweven is met onze leefwijze en de daarbij ontstane behoeftes. Want bestrijdingsmiddelen hebben ons ook veel gebracht op economisch gebied waardoor er een zekere afhankelijkheid is ontstaan.
Bestrijdingsmiddelen worden nl. in veel sectoren gebruikt: bedrijven, landbouw, (glas)tuinbouw, kwekerijen van sierplanten en –bloemen, tuincentra om een aantal belangrijke te noemen. Het gaat in feite om alle milieu onvriendelijke producten die we gebruiken en kopen welke bewerkt zijn met pesticiden/gif en zich verspreiden binnen ons leefmilieu. En hier is de burger aan zet om kritische keuzes te maken.
Het is daarmee een probleem van ons allen, waarbij we niet mogen wijzen naar elkaar. Dat brengt niet verder. We hebben met elkaar een verantwoordelijkheid hierin, om tot oplossing te komen. Het gaat wel om gezondheid van alles en iedereen!
En is gezondheid niet ons grootste goed? Daarom moeten we prioriteit geven aan onderzoek naar goede alternatieven.
Door een jarenlang falend landbouwbeleid en een sterke lobby stapelen de problemen zich in de boerensector alleen nog maar meer op en worden ze o.i. onevenredig getroffen.
Boeren kiezen voor een beter verdienmodel en maken b.v. de switch van veeteelt naar akkerbouw, ook hier in Opsterland. Dat kan betekenen dat er nog meer pesticiden gebruikt gaan worden.
Het is een gegeven dat de landbouw/akkerbouw het merendeel van het pesticiden-gebruik voor haar rekening neemt, met name in de sierteelt van bollen.

De sierteelt.
De bollenteelt -lelies voorop met een bijzonder goed verdienmodel- vraagt veruit de grootste hoeveelheid aan bestrijdingsmiddelen. Gedurende het hele seizoen wordt wekelijks (30 weken lang) een in olie (qua ki-

lo's het merendeel) opgeloste cocktail van verschillende middelen gespoten.
Elk middel van deze cocktail dient zijn eigen doel (o.a. voor bacteriën, schimmels, virussen, onkruid, ongedierte), maar het effect van de stapeling en de hierdoor mogelijk versterkende werking op elkaar is nog steeds in onderzoek.
Deze producten zijn met name voor de export. Hieraan worden strenge eisen gesteld door de afnemers, zoals voor de lelie die in China een heilige bloem is.
De afnemers willen geen aangetaste, verontreinigende bollen hun land binnen halen.
De producten die op de markt worden gebracht moeten hier volledig aan voldoen en moeten er zo goed mogelijk uit zien.
De afnemer kan zelfs ter plekke komen controleren op het gebruik van de op de markt zijnde gifsoorten.
Met een milieuvriendelijker alternatief wordt kleinschalig wel geëxperimenteerd, maar het heeft niet de nodige draagkracht van de overheid en geen prioriteit. Het wordt door de sector niet echt erkent als zijnde wenselijk of haalbaar, zo blijkt uit een bezoek aan de belangenvereniging bollentelers. Net zo min als een investering in nieuw op de markt gekomen apparatuur met verbetering in milieuvriendelijker spuittechnieken. Maar hoe dan ook, ze handelen wel binnen de kaders van de wet

Onderzoeken.
Er zijn verschillende onderzoeken op het gebied van pesticiden gedaan.
Om een paar te noemen:

Het RIVM: de gebruikte pesticiden inclusief de vluchtige stoffen blijken zich veel verder te verspreiden dan de kavel waarop ze worden gespoten. De pesticiden stoffen werden gevonden in huisstof en in urine van omwonenden.

METEN=WETEN.
Meten=Weten is een burgerinitiatief uit Drenthe. De vereniging met inmiddels bijna 1000 leden komt op voor het recht van mensen, dieren, natuur en een gezonde leefomgeving.
Meten=weten vraagt aandacht van overheden om natuur en inwoners beter te beschermen. De vereniging heeft een kernteam met deskundigen met o.a. ecologen en juristen. Meten=weten baseert zich op eigen onderzoek, feiten, wetgeving en wetenschappelijk onderzoek van diverse universiteiten. Ze richten zich op een overheid die economische belangen vaak zwaarder laat wegen dan de volksgezondheid, natuur en biodiversiteit. De resultaten van de onderzoeken worden gebruikt voor onderbouwing van rechtszaken, handhaving verzoeken en overleg met overheden.
Voor de gevraagde bescherming is uiteindelijk vaak een gang naar de rechtbank nodig.
Meten=weten maakt gebruik bij het analyseren van hun monsters van geaccrediteerde laboratoria.
In bepaalde metingen is vastgesteld dat omwonenden van bollenvelden, maar ook ver daar buiten in natuurgebieden het hele seizoen door zijn blootgesteld aan pesticiden.
Met het oog op de komende provinciale staten en waterschapsverkiezingen op15 maart a.s. heeft meten=weten onder politieke partijen een enquête gehouden in de drie noordelijke provincies en Overijssel. Daarin vroeg men specifiek naar hun visie over pesticiden-gebruik en of dit in hun programma is te vinden.
De uitslag hiervan is te vinden in hun kieswijzer op:
https://metenweten.nl/bewuststemmen

Gemeente en Provincie.
Gemeente en provincie hebben geen bevoegdheid tot het maken van wetten. Die moeten worden gemaakt in Den Haag. De gemeente kan wel bij nieuwe (bouw) projecten spuitvrije zones inrichten rondom gebieden waar mensen wonen, werken of recreëren. De nieuwe omgevingswet biedt daartoe de mogelijkheid. Provinciale staten heeft al maatregelen genomen en plannen gemaakt om tot reductie van het pesticiden gebruik te komen (zie haar site).
Bij onze provincie zitten een aantal politieke partijen die wel inzet hebben waar het gaat om natuur en gezondheid en daarmee zie je verandering in provinciaal beleid ontstaan. Maar we hebben momenteel te maken met een overheid die zich onvoldoende inzet voor gezondheid en leef milieu. Ze laat economische belangen zwaarder. En juist hier (het ministerie van LNV moeten plannen worden vastgelegd om prioriteit te geven aan onderzoek naar goed werkende alternatieven die geen schade veroorzaken aan milieu, dier en

mens en leiden tot reductie van pesticiden

Werkgroep.
Dit artikel is afkomstig van de werkgroep Gifvrij Opsterland.
Opgericht in 2022 en bestaat uit bestuursleden van Natuurverenging Geaflecht, Natuerferiening Bakkefean e.o., politiek, bijenbrigade en verontruste bewoners.

Reisverslag

Een vakantie in de Brenne in Midden-Frankrijk

In 2022 ben ik op vakantie geweest in de Brenne. Wij verbleven in een gehuurd natuurhuisje. Het was een zeer geslaagde vakantie. Ik wil graag de ervaringen met jullie delen. Het gebied (ten zuiden van Parijs) ligt op een afstand van 850 km vanaf Gorredijk. Dat wil zeggen 1 dag rijden; dus ongeveer van 7 uur 's morgens tot 5 uur in de middag.
In het midden van Frankrijk tussen de rivieren de Creuse en de Indre ligt een vrij onbekend natuurgebied. Het is een gebied van 50 x 50 km. Het is een nationaalpark met wel 1200 meren, het is een natuurrijk cultuurlandschap.

Geschiedenis van Brenne
Het gebied dat vandaag de dag tot het regionaal natuurpark Brenne behoort werd al vroeg in de geschiedenis bewoond. Al in de middeleeuwen stond dit gebied bekend om haar moerasachtige landschap. Men vermoedt dat deze moerassen zijn ontstaan doordat er aan het begin van de middeleeuwen vele bomen zijn gekapt. Vanaf de twaalfde eeuw werden er in dit gebied vele vijvers door monniken gegraven met het oog op de visvangst. In de loop der eeuwen kwamen dergelijke vijvers en sluizen steeds meer voor in het landschap. Na de Franse Revolutie raakten de vijvers en de sluizen in verval, waardoor het landschap verwilderde. Op 22 december 1982 werd het regionaal natuurpark Brenne officieel opgericht. Dit bijzondere natuurgebied bij de rivier Creuse is sindsdien uitgegroeid tot een van de mooiste natuurgebieden in het midden van Frankrijk. gebeurt door de meren te laten leeglopen. Het gebied leent zich uitstekend voor wandelingen en fietstochten. Er zijn mooie uitkijktorens en schuilhutten waardoor je heel mooi over het gebied en of de meertjes kunt kijken. Voorts zijn er mooie bossen, moerasjes, heideveldjes en houtwallen. La Brenne is ook zeer rijk aan planten, vlinders, libellesoorten, 12 soorten amfibieën en schildpadden zijn er eveneens veel te vinden. Er is ook een voorlichtingscentrum over het gebied.

Zoals ik al zei, wij huurden via Natuurhuisje.nl een klein huisje. (zie de foto) tegen een redelijke prijs. Het huisje was goed in gericht. Daarnaast was een groot open zwembad en een zeer grote tuin met bomen. Wij zijn er 7 dagen geweest (van 4-12 juni). Overdag gingen wij op pad aan de hand van een kaart. De afstanden zijn kort en binnen 10 minuten zit je tussen de meertjes. Sommige meren/locaties waren zo interessant dat wij deze meerdere keren opzochten. Ik heb zelf het meeste verstand van vogels, vandaar de waarnemingen die ik noem vooral over vogels gaan. Interessante waarnemingen zijn geweest: slangenarend, purperreiger, wielewaal, witwangstern, krooneend, koereiger, cetti's zanger, hop, kwak, steltkluut en grauwe klauwier. In totaal heb ik

82 soorten waargenomen. Verder zagen wij: schildpad, vos, otter, smaragdhagedis, bever.

Later op de dag kwamen wij dan vermoeid maar voldaan terug in het huisje. Onder genot van een drankje hoorden wij veelal de wielewaal in de tuin. Tijdens een bbq vloog een slangenarend over. Dat is toch wel even genieten. Ik heb van deze vakantie genoten. Een betere bezoektijd is mei in plaats van juni, omdat er dan door de vogels veel meer gezongen wordt, de herkenbaarheid van de soort is dan eenvoudiger. Met een aantal "echte" vogelaars is het aantal soorten eenvoudig boven de 100 te brengen.
Wil je meer informatie weten over dit bijzondere gebied of zou je volgend jaar er heen willen neem dan contact op met mij op.

Natuurspotter Romke Oosterbaan

PTT-er in het Beekdal

Romke Kleefstra

Al sinds 1978 organiseert Sovon Vogelonderzoek Nederland jaarlijks 'Punt Transect Tellingen'. Dit zogenaamde PTT-project vindt altijd plaats tussen 15 december en 1 januari. Langs een vast traject tel je als 'PTT-er' op 20 vaste, verspreid liggende punten vijf minuten alle vogels die je ziet en hoort. Landelijk gaat het om bijna 700 van deze trajecten. Hiermee volgt Sovon al 45 jaar de ontwikkeling van "gewone" soorten die in de winter in onze landschappen voorkomen. Het levert waardevolle trends op van ruim 100 vogelsoorten.
Hoewel ik al 30 jaar vrijwilliger bij Sovon ben, besloot ik pas in 2015 mee te gaan doen aan het PTT-project. Aanleiding vormden de inhoudelijk interessante nieuwsbrieven van PTT-coördinator Willem van Manen van Sovon, die ieder jaar een "gewone" soort uitlicht en de op- of neergaande trend in een breed perspectief plaatst van bijvoorbeeld internationale, landelijke en landschappelijke ontwikkelingen. In het Beekdal van het Koningsdiep bleek een transect beschikbaar te zijn dat in 1994 en 1995 al eens door iemand was geteld en dat transect heette 'Wallebos-Hemrikkerpad'. Ik gaf me op om dit traject voortaan te tellen en doe dat nu sinds december 2015. Een kort verslagje.

Wallebos-Hemrikkerpad
Figuur 1 laat zien waar het transect en de 20 vaste telpunten liggen. Het eerste punt ligt op de kruising van de Bûtewei en de Alde Hearrwei bij Lippenhuizen. Vervolgens loopt de route over de Lippenhuisterheide, door het Wallebos, over de zuid- en oostrand van Beetsterzwaag, om Landgoed Lauswolt heen richting de Wite Mar, en dan op naar het Hemrikerpaed, door de Hemriker Skarren, om uiteindelijk weer te eindigen op de Bûtewei. Dat is al met al zo'n 14 km lopen. Gemiddeld namen de 10 tellingen in 1994, 1995 en 2015 -2022 4:14 uur in beslag. Het transect biedt een afwisseling van naald-, loof- en gemengd bos, heide, grasland, open water, tuinen en een beetje bebouwing. Alle PTT-rondes zijn tussen 23 en 30 december gelopen (tabel 1). Op de telpunten worden alle vogels die gezien en gehoord worden genoteerd. Dat geldt niet voor overvliegende vogels (b.v. groepen ganzen) en qua afstand gaat het om hoe ver het blote oog zonder verrekijker reikt. Wel gaat een verrekijker mee om bijvoorbeeld te zien of de groep lijster verderop in het veld kramsvogels of koperwieken zijn. In het geval van het horen van de vogels gaat het vooral om contactroepjes van zangvogels, alarmerende roofvogels en spechten en opvliegende houtsnippen.

Minder goudhanen, meer spechten
Tabel 2 laat zien wat er tijdens de 10 PTT-tellingen is gezien en gehoord op de 20 telpunten. Gemiddeld gaat het om 450 vogels, met een minimum van 141 in 2016 en een maximum van 1196 in 1995. Het aantal

DIERENARTSENPRAKTIJK
GORREDIJK & BEETSTERZWAAG

GORREDIJK
De Klok 22
8401 CM Gorredijk
T: 0513-463313

BEETSTERZWAAG
Molenlaan 8a
9244 EA Beetsterzwaag
T: 0512-382555

Professionele diergeneeskundige zorg voor uw dier!

PIZZERIA - GRILLROOM
OASE
Hoofdstraat 23 - 8401 BV Gorredijk
Tel: 0513 - 46 40 44
www.oasegorredijk.nl

Sport- & Ontspanningscentrum
Kortezwaag
Mientewei 2
8401 AA Gorredijk
Postbus 201
8400 AE Gorredijk
T (0513) 46 19 78
F (0513) 46 48 81
www.kortezwaag.nl

Primera
"DE PRIMEUR"
Hoofdstraat 30
Gorredijk
Telefoon 0513 - 466444
rookartikelen
staatsloten
wenskaarten
snoep
lektuur
kado-artikelen

G&W®
GezondheidsWinkel
Hoofdstraat 32, 8401 CA Gorredijk

Stichting Steunfonds Kyoga
steunt kleinschalige projecten in Uganda.
(www.kyoga.nl)

www.adremo.nl
Adremo
revalidatietechniek
Tolhûsleane 17, 8401 GA Gorredijk
Telefoon: 0513 465 543, E-mail: info@adremo.nl

kapsalon
Caroline
langewal 2, 8401 DD Gorredijk
0513-463197

BOUWKERN H. HAMSTRA B.V.
TOLHUSLEANE 3
8401 GA GORREDIJK
T 0513 46 18 27
F 0513 46 52 98
INFO@BOUWKERNHAMSTRA.NL
WWW.BOUWERNHAMSTRA.NL
VOOR AL UW HOUT EN BOUWMATERIALEN

Ons Mag Alles Handelen
www.OMAH.nl
Markthal: Kerkewal 24 - 8401 CG Gorredijk, 0513 - 464908
XL: De Kromten 6a - 8401 JH Gorredijk, 0513 - 461692

autobedrijf
KROES
GORREDIJK
APK Keuringstation
Badweg 54 Gorredijk
0513 - 46 19 52
www.autobedrijfkroes.nl

soorten bedroeg gemiddeld 29 tijdens de 10 rondes, met slechts 14 in 1994 en een maximum van 34 soorten in 2021.

Wanneer je landelijk jaarlijks honderden transecten telt, levert dat een robuust beeld op van ontwikkelingen op landelijke en regionaal niveau. Met slechts één transect is dat eigenlijk niet het geval, zoals in dit verslagje. Het "toevallig" aanwezig zijn van een grote groep van één soort kan het beeld danig beïnvloeden. Zo kwam het grote aantal vogels in 1995 vooral op het conto van groepen spreeuwen en flinke aantallen veldleeuweriken en goudhanen. Toch zijn de laatste twee tegenwoordig ook landelijk in de winter veel schaarser dan ze gedurende de jaren tachtig en negentig waren. In het geval van de goudhaan heeft uitdunning van naaldbos naar gemengd bos de aantallen geen goed gedaan, ook in de bossen van het Beekdal niet. Wanneer je door je oogharen naar verschillen tussen de tellingen halverwege jaren negentig en die sinds 2015 kijkt, zijn toch die aantallen veldleeuweriken, graspiepers, kramsvogels, goudhanen, spreeuwen, vinken en barmsijzen tijdens de tellingen van 1994 en 1995 uitbijters die sindsdien uitblijven. De meeste van deze soorten zijn ook landelijk schaarser geworden in de winter, afgezien van de vink. Barmsijzen (een mix van grote en kleine barmsijzen) kennen invasies en 1995 was zo'n jaar waarin de soort beduidend talrijker was in Nederland.

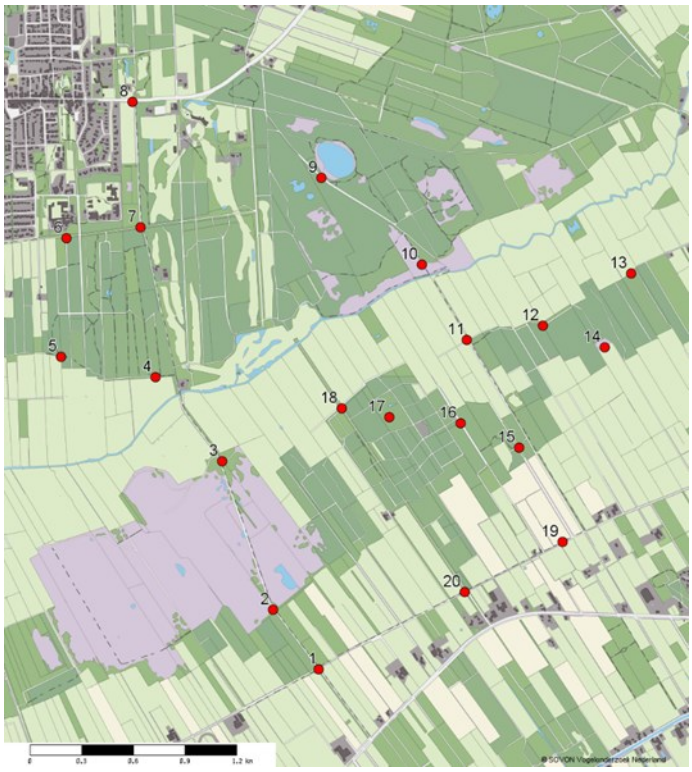

Figuur 1. Ligging van de PTT-route 'Wallebos- Hemerikker pad' en de 20 telpunten waarop vijf minuten lang alle waargenomen vogels worden geteld.

Soorten die sinds 2015 uitschieters laten zien, omdat ze in enkele jaren in flinke groepen aanwezig waren, zijn met name ganzen, duiven, lijsters, vink- en kraaiachtigen. Opvallend zijn de redelijk constante aantallen buizerds en mezen, waaronder de matkop die landelijk enorm veel schaarser is geworden over de afgelopen 45 jaar. Wat ook opvalt is dat grote bonte spechten talrijker zijn geworden (wanneer je 2022 even wegdenkt) en dat het soortenspectrum bij de spechten breder is geworden met de aanwezigheid van zwarte, groene en kleine bonte spechten in de

Datum	Begin	Eind	Totaal
vrijdag 30 december 1994	10:30	14:30	04:00
zaterdag 23 december 1995	10:00	14:30	04:30
zondag 27 december 2015	09:55	14:27	04:32
maandag 26 december 2016	10:30	14:38	04:38
woensdag 27 december 2017	10:52	14:46	03:54
zondag 23 december 2018	10:25	14:20	03:55
zondag 22 december 2019	10:06	14:19	04:13
donderdag 24 december 2020	11:01	15:09	04:08
maandag 27 december 2021	09:37	13:58	04:21
donderdag 29 december 2022	09:31	13:43	04:12

Tabel 1. Datums waarop de PTT-route 'Wallebos-Hemrikkerpad' werd geteld, inclusief begin- en eindtijd.

afgelopen jaren. De middelste bonte specht ontbreekt nog maar die tijdens de PTT-ronde tegenkomen lijkt met diens landelijke toename een kwestie van tijd. Boomklevers zijn talrijker en als nieuwe soort kon de raaf de afgelopen jaren aan de lijst worden toegevoegd. Al dat soort ontwikkelingen passen bij het landelijke beeld.

Lange adem

Het PTT-transect in het Beekdal wordt nog maar enkele jaren geteld, maar het draagt bij aan het landelijke 'rondje voor de wetenschap' (zoals het PTT-project wel wordt genoemd), wat langjarige trends voor ruim 100 soorten oplevert. Dat, en ook de mooie route over Lippenhuisterheide, door de bossen van Beetsterzwaag en Hemrik, is reden om jaarlijks even als PTT-er door het Beekdal te slenteren. En wie weet, laten de komende tien of twintig jaar hele andere aantallen zien. Nog maar even doortellen, een kwestie van lange adem, zoals alle monitoring van vogels is…

Wie belangstelling heeft om ook als PTT-er in de tweede helft december een transect te lopen/fietsen, raadpleeg dan maar even Sovon (www.sovon.nl, info@sovon.nl).

Soort	1994	1995	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aalscholver	-	-	1	1	-	3	-	-	-	-
Grote Zilverreiger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Blauwe Reiger	-	2	-	2	1	3	-	-	1	1
Knobbelzwaan	-	-	-	2	-	3	2	-	-	-
Toendrarietgans	-	-	-	-	18	-	7	-	6	-
Kolgans	7	-	1	-	-	340	240	-	-	-
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	56	4	-	-	-
Brandgans	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-
Nijlgans	-	1	2	-	2	6	2	2	-	-
Wintertaling	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Wilde Eend	-	-	-	-	-	4	-	7	-	-
Brilduiker	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blauwe Kiekendief	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Havik	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sperwer	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1
Buizerd	5	5	4	2	6	3	6	2	2	3
Torenvalk	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Fazant	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Houtsnip	-	-	1	-	-	-	-	1	4	2
Kokmeeuw	-	36	-	-	-	-	-	-	2	-
Holenduif	-	-	7	13	-	-	-	-	-	-
Houtduif	5	31	5	2	4	32	-	1	2	2
IJsvogel	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Groene Specht	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-
Zwarte Specht	-	-	-	-	-	-	-	2	5	1
Grote Bonte Specht	-	5	3	3	2	5	9	15	21	5
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Veldleeuwerik	-	82	-	-	-	-	-	-	-	-
Graspieper	30	-	1	1	-	1	1	1	-	1
Witte Kwikstaart	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Winterkoning	1	1	3	6	3	7	6	6	5	5
Roodborst	-	1	3	6	3	-	6	4	10	5
Merel	-	17	21	7	20	19	20	28	73	15
Kramsvogel	130	12	-	-	46	-	8	54	-	-
Zanglijster	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Koperwiek	-	-	2	3	-	-	-	4	7	18
Grote Lijster	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Goudhaan	-	99	26	26	22	26	2	35	18	24
Staartmees	17	33	16	2	10	22	20	15	9	19
Matkop	3	10	2	6	3	9	6	14	4	4
Kuifmees	-	-	-	-	1	-	-	5	5	-
Zwarte Mees	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-
Pimpelmees	13	15	22	7	29	16	35	19	6	19
Koolmees	-	43	27	7	25	28	18	39	35	26
Boomklever	-	4	3	1	9	6	11	11	5	6
Boomkruiper	11	5	12	5	1	10	13	14	6	10
Klapekster	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Gaai	4	4	2	8	3	6	15	9	11	9
Kauw	1	2	-	-	-	-	-	2	26	-
Roek	-	-	-	-	-	-	-	-	119	-
Zwarte Kraai	22	24	6	3	6	9	13	6	59	4
Raaf	-	-	-	-	2	2	2	2	-	-
Spreeuw	16	632	70	16	8	-	-	-	26	-
Vink	-	55	17	4	6	14	20	2	4	5
Keep	-	8	-	-	-	-	-	-	2	-
Putter	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Sijs	-	20	49	-	101	48	-	-	16	4
Kneu	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-
Barmsijs (Grote of Kleine)	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Barmsijs	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Goudvink	-	3	6	4	2	4	4	2	1	6
Appelvink	-	-	14	-	-	-	1	-	-	-
Rietgors	-	-	9	1	-	-	-	-	-	-

Tabel 2. Soorten en aantallen vogels tijdens de PTT-rondes langs transect 'Wallebos-Hermrikerpad' in 1994, 1995 en 2015-2022.

Natuur dichtbij huis

In een tuin verzamel je herinneringen.
Het spiegelt je levensloop zolang je er woont.

Riekje en Lieuwe Calsbeek wonen inmiddels 33 jaar op een mooi plekje in Jonkersland. Op het lapje grond kwam een huis naar hun wens. De tuin pakten ze zelf aan. Riekje en Lieuwe hebben dat vooral gevoelsmatig gedaan en wars van allerlei tuinmodegrillen. Lieuwe redeneerde: de aarde is rond, dus in de tuin komen alleen maar ronde vormen. Het hoogteverschil werd trapsgewijs opgevangen en er kwam een heuse 'kasteelmuur'. Een muur gestapeld van restanten stenen en met ruimte om er planten in de laten groeien. De tuin moest vooral natuurvriendelijk zijn. Een oase voor vogels, vlinders, insecten. Er kwamen dus veel bessen dragende struiken, stekelige struiken voor de vogels als verstopplek, een vijver en een rotstuin. Planten werden in de nabijheid gezocht. Planten die hier thuishoren, op deze grond gedijen. En al zijn ze gepassioneerde orchidee liefhebbers, de orchidee zie je niet in de tuin. Nee, daarvoor reisden ze naar verre streken in Frankrijk, Portugal, Zwitserland. Daar zagen ze in de vrije natuur velden vol orchideeën in al hun schoonheid, veel wilde narcissen en krokussen. Ze namen wel eens iets mee naar huis, maar dat was een bolletje wat toevallig boven de grond lag, of een klein plantje wat in hun tuin kon overleven.

Inspiratie

De tuin is ook een herinnering aan de tijd dat ze lange buitenlandse vakanties maakten. Vooral in de rotstuin heeft Riekje geprobeerd die periode levend te houden door de keuze van planten.
Aan het eind van de winter komen overal bloeiende bollen en vroege voorjaarsplanten op. Boerenkrokus, winterakoniet, sneeuwklokjes, wilde narcis, helmbloem, daslook, haarlems klokkenspel, het meeste zit nog onder de grond, vol belofte. En in de herfst zijn er talloze paddenstoelen, wat genieten ze daar ook van.

Winter en zomerbeeld van de rotstuin

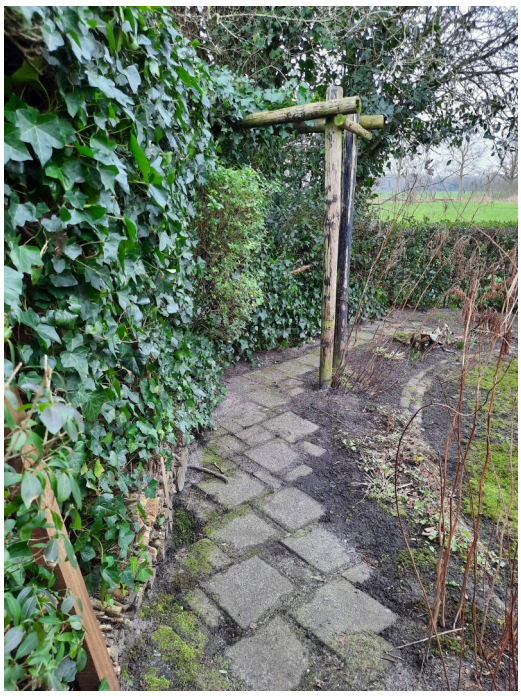

Hun liefde voor stinzenplanten is eigenlijk toevallig ontstaan. Lieuwe was geïnteresseerd in de diverse oude poortgebouwen her en der in Friesland. Zo begon de rondreis langs deze poorten om ze allemaal te fotograferen. Toen ontdekten ze dat achter die poorten mooie tuinen vol stinzenplanten zijn en zo ontstond deze passie. Ook in Groningen, bij de borgen, waren mooie tuinen te zien. Ze gaan nog ieder jaar een rondje doen langs de diverse states, borgen en stinzen om de planten te bewonderen.

Ontspanning en troost

De natuur beleven is voor Riekje en Lieuwe altijd heel belangrijk geweest en ze hebben zich jarenlang ingezet voor de natuur. Dat kreeg al snel vorm in activiteiten voor Geaflecht. Als bestuurslid, als redactielid van het verenigingsblad, als excursieleiders en als onvermoeid pleitbezorgers van de noodzaak respectvol om te gaan met de natuur. Nu ze in een andere levensfase zijn beland, nemen ze meer afstand en trekken zich terug in hun eigen omgeving. Het leven is niet altijd vriendelijk geweest voor Riekje en Lieuwe. Toen hun zoon als 4 jarige een ernstige ziekte kreeg was dat voor Lieuwe aanleiding om zijn werkzame leven zo in te richten dat er voldoende tijd overbleef voor zijn gezin. Het bracht hen ook weer dichterbij de natuur. Want daar, in de natuur, vind je troost, rust, je geniet en je kunt je ontspannen. En nu hebben ze te maken met de ziekte van Lieuwe die hen beperkt in hun mogelijkheden. Maar dan is er, zolang het kan, de natuur. Als het mogelijk is wandelen ze ergens in de omgeving, zoals op de Kiekeberg, of in het Stuttebos en Weinjeterperschar. Dankbaar dat dat nog kan. En daar kun je ook genieten van prachtige planten, bomen, damherten, vogels, vlinders en paddenstoelen.

Tuin en levensloop

Wanneer we de tuin ingaan, maakt Lieuwe ons al snel attent op het geluid van een specht. Riekje vertelt dat ze de zorgen kan vergeten als ze buiten wandelen of wat aanrommelen in de tuin. Je focust je dan op datgene waar je mee bezig bent en er is even geen ruimte voor andere gedachten.

In hun tuin is hun veranderende leven zichtbaar. Eerst was er de moestuin, voor Lieuwe een belangrijk stukje tuin waar hij de scepter zwaaide. Riekje 'deed' de bloemen. De vijver was bewerkelijk en toen er kleinkinderen kwamen werd de vijver gedempt. Een mooi, rond grasveldje herinnert nog aan die plek. De moestuin wordt niet meer gebruikt. Daar mogen nu allerlei spontane zaaisels hun gang gaan. In de tuin krijgen planten meer ruimte voor ongeremde groei. En ook dat levert weer verrassende natuur op. De vogels, vlinders en insecten bezoeken gelukkig volop de tuin.

Vanachter het grote raam in de kamer hebben ze zicht op de voederplekken voor vogels en het weidse landschap. Binnenshuis staat een vaas met gedroogd vedergras en eentje met gedroogde eucalyptus. Herinneringen aan het buitenland.

Zo volgen ze samen hoe de natuur zich dag na dag ontwikkelt. Dankbaar dat ze deel moest uit maken van die schoonheid en in staat zijn dit over te dragen aan hun kinderen en kleinkinderen. Een leven lang natuur.

Jet Hofstra

Reptielenmonitoring in Fryslân in 2022

Hierbij volgt weer een kort verslag betreffende de monitoring van reptielen voor het meetnet reptielen van de RAVON in de provincie Fryslân van het jaar 2022.

Ondergetekende trof op zijn traject Duurswouderheide-Zuid tijdens 7 telrondes in totaal 12 adulte en 2 juveniele adders, de hoogste score van de laatste 5 jaren (toen respectievelijk 10-7-11 en 8 exemplaren) . Het hoogste aantal adders op dit traject waar vanaf 1994 word gemonitord bedraagt 63 exemplaren tijdens 7 tellingen in 2008. Verder werden er tijdens deze 7 telrondes slechts 4 adulte levendbarende hagedissen waargenomen, deze soort doet het al jaren erg slecht waarschijnlijk door het niet bereikbaar zijn van insecten door de hoge vegetatie als gevolg van een overvloed aan stikstof en door de dramatische afname van voedsel in de vorm van insecten. Helaas dit seizoen geen enkele gladde slang op het traject waargenomen .Op de andere twee trajecten op de Heide van Duurswoude trof Sietse Visser op zijn traject Duurswouderheide Noord tijdens 7 telrondes in totaal 26 levendbarende hagedissen en 20 adders, een heel fraai resultaat!!.Buiten zijn traject trof Sietse op 29 juli 5 adulte gladde slangen vlak bij elkaar, hoogstwaarschijnlijk allemaal zwangere vrouwtjes. Harry Valk trof op zijn traject Duurswouderheide Zuid-2 tijdens 7 tellingen in totaal 6 levendbarende hagedissen, 24 adders en 3 juveniele gladde slangen, ook een heel fraai resultaat!!. Het totaal aantal gladde slangen op de Heide van Duurswoude door de monitoorders komt daarmee in 2022 op 8 exemplaren, veel minder dan het jaar ervoor maar de gladde slang blijft een moeilijk te vinden soort.

Anke Greydanus trof op 23-09-2022 op het fietspad langs de Heide van Duurswoude een prachtige gestreepte gladde slang. Ook de twee zandhagedis trajecten op Vlieland werden weer bezocht door ondergetekende, inmiddels voor de negentiende keer!. Op het traject Vlieland-Jachthaven werden op 22-05-2022 in totaal 7 adulte zandhagedissen waargenomen en op het traject Fortweg-Oostervallei in totaal 2 adulte zandhagedissen. Ook werd het gebied ten oosten van de Fortweg intensief afgezocht maar er werd geen enkel exemplaar gezien. Op 15-06-2002 werden hier toen al na kort zoeken nog 7 exemplaren waargenomen.

Gladde slang. Foto: Wim Andela

Carl Zuhorn trof op zijn traject Pad van Dertig, zeereep Vlieland tijdens 6 telrondes in totaal 10 zandhagedissen, een erg fraai resultaat! Op Carl zijn andere traject Pad van Dertig, West Vlieland werd tijdens 6 tellingen 1 zandhagedis waargenomen.

Erik Akkerman trof op zijn traject Beetsterzwaag op 24 augustus 2022 om 19.00 2 hazelwormen en 1 ringslang, dit is nog steeds het enige traject waarvan hazelwormen gemeld worden. Johan de Jong trof op 2 oktober 2022 een prachtige ringslang die over het Merkelan kroop en begeleidde deze met de fiets naar de slootkant omdat er achteropkomend autoverkeer was . Emiel Adema trof langs het fietspad bij het Wite Mar (de ijsbaan) in Beetsterzwaag een doodgereden hazelworm.

Henk v/d Berg trof op zijn traject SBB Oudehorne tijdens 4 tellingen in totaal 5 juveniele ringslangen en 2 adulte levendbarende hagedissen.

René Hooft trof op zijn traject Tjonger tijdens 2 tellingen geen enkel reptiel aan. Een aantal jaren geleden werden er op dit traject veel ringslangen waargenomen, vooral vrouwtjes die hun eieren in een aantal verrotte stobben van omgezaagde grote populieren legden.

De Streek 8
Terwispel
(bij Gorredijk en Drachten)
Telefoon 0513-464994
www.vbn-parket.nl

Dagelijks
geopend tot 18.00 uur
donderdag tot 21.00 uur
zaterdag tot 16.00 uur

PARKETBOERDERIJ VBN-TERWISPEL

ADVOCATENKANTOOR Hoen

OMGEVINGSRECHTADVOCAAT

advies, mediation en rechtsbijstand

GRATIS
Eerste gesprek
0516-481171

GRATIS
Juridisch
inloopspreekuur
elke vrijdag
16:30 - 17:30 uur
Bibliotheek
Gorredijk

www.advocatenkantoorhoen.nl
info@advocatenkantoorhoen.nl

Taxi MOLL

Wetterkant 2
8401 GC Gorredijk
info@taximoll.nl
www.taximoll.nl

0513 46 13 55

veenstra

zonwering & woningstoffering

Stationsweg 33
8401 DL Gorredijk

T 0513 465708
F 0513 461954

www.veenstragorredijk.nl
info@veenstragorredijk.nl

autodistribution
SWIERINGA AUTOMATERIALEN

Gorredijk Heerenveen Sneek

Wat u beweegt, houdt ons bezig

HAARDEN EN KACHELS
TOER- EN SPORTRIJWIELEN
GAS- EN WATERLEIDING
GASFORNUIZEN EN KOMFOREN

J.E. DE JONG

Hoofdstraat 15-17 - Gorredijk - Telefoon 0513-461357

Etos

Albert Heijn
Gorredijk

Gall&Gall

Hofland 1 - 8401 SH Gorredijk
Telefoon (0513) 46 23 80
info@albertheijn-gorredijk.nl
www.facebook.com/ahgorredijk

Jornt de Vries trof op zijn traject Catspoele tijdens 1 telling in totaal 4 adulte levendbarende hagedissen, op zijn andere traject Zwarte Meer werden ook 4 adulte levendbarende hagedissen tijdens 1 telling waargenomen.

Adder vrouwtje. Foto Wim Andela

Auke van der Galiën trof op zijn traject Blauwe Bos 1 tijdens 6 tellingen geen enkel reptiel, op zijn andere traject blauwe Bos 2 trof Auke tijdens 7 tellingen in totaal 2 sub adulte adders en 2 adulte levendbarende hagedissen. Een wat mager resultaat voor deze mooie trajecten, hopelijk laten de reptielen zich hier volgend seizoen beter zien!!.

Jan de Wit trof op zijn traject Fochteloo Bonghaar Friese deel tijdens 7 tellingen in totaal 2 ringslangen en 3 adders.

Wichard Zuidersma trof op zijn traject Wijnjeterperschar tijdens 11 rondes in totaal maar liefst 42 levendbarende hagedissen, 6 ringslangen en 3 adders !!.

Wouter Schothorst trof op zijn traject Oosterschar Oost tijdens 9 tellingen in totaal 2 adders, 27 ringslangen en 2 levendbarende hagedissen. de laatste keer dat Wouter hier levendbarende hagedissen waarnam was in 2019, super dat ze hier nu toch weer gezien worden en natuurlijk ook een zeer fraai aantal ringslangen!!.

Jelle Hofstra kon als gevolg van neuropathie slechts 2 rondes lopen op zijn traject Lippenhuisterheide. Tijdens deze 2 telrondes trof Jelle in totaal 5 adders, 2 ringslangen en 3 levendbarende hagedissen.

Andre Akkerman trof op zijn traject Ketlikerskar tijdens 3 telrondes helaas geen enkel reptiel.

Tjeerd Geertsma trof op zijn traject Tolheksbos tijdens 4 tellingen in totaal 2 ringslangen, 1 adder en 3 levendbarende hagedissen. Prachtig dat alle 3 soorten reptielen zich nog steeds op dit hele kleine heidesnippertje weten te handhaven!!.

Ko Maring trof tijdens het gehele seizoen op zijn traject Heide van Allardsoog in totaal 4 adders en 2 levendbarende hagedissen, wat betreft de levendbarende hagedissen helaas een forse daling ten opzichte van vorige jaren.

Johannes Schurer trof op zijn traject Schapepoel tijdens 9 tellingen in totaal 7 levendbarende hagedissen en 1 adder.

Sjoerd Prins trof op zijn traject Delleburen tijdens 1 telling op 26-03-2022 4 adders en 3 levendbarende hagedissen.

In de nieuwsbrief Schubben en Slijm van de RAVON nr. 51 van november 2022 werd een oproep gedaan om vacante reptielentrajecten in Drenthe/Friesland weer te gaan monitoren. Wat betreft Friesland gaat het o.a. om een aantal trajecten in het Drents Friese Wold (omgeving Appelscha). Deze routes zijn vele jaren met veel enthousiasme en met veel reptielenwaarnemingen gevolgd door Janco Mulder maar zijn nu al weer enkele jaren vacant. Het zou mooi zijn als deze trajecten weer bezet zouden worden. De bedoeling is dan om het traject zevenmaal per jaar tijdens voor reptielen geschikt weer volgens een vaste route te bezoeken. Mocht er iemand belangstelling hebben dan kan die zich melden bij ondergetekende.

Gewone pad amplex. Foto Wim Andela

Tot slot ontving ondergetekende nog een uitgebreid verslag van Christiaan de Vries. Christiaan doet al 30 jaar onderzoek naar roofvogels in ZO Friesland en de laatste jaren vooral ook veel in Drenthe en komt tijdens zijn onderzoek ook vaak de nodige reptielen en amfibieën tegen. Christiaan is in maart 2022 gestart met alle potentiële leefgebieden in Slotplaats te bekijken op de aanwezigheid van reptielen en is er vanaf eind augustus opnieuw op zoek geweest. Levendbarende hagedissen trof hij talrijk aan op elke plek die ook maar een beetje geschikt is en ook verassend waren de aantallen adders die hij er vond. Natuurmonumenten is eigenaar van het gebied en is momenteel bezig met een gebiedsvisie en wil ook het een en ander doen voor reptielen. Op advies van Christiaan is er inmiddels een plan om de bekende leefgebieden van reptielen beter met elkaar te verbinden en de kleinere leefgebieden wat te vergroten. Waarschijnlijk worden de verschillende vennen en heideveldjes in het midden van het bos middels corridors en steppingstones verbonden met Reigerpoel, Sterreschans en Grote Slenk. De reptielenstand is hier sterk vooruitgegaan door de aanpak van de waterhuishouding en uitbreiding en herstel van heide en vennen vanaf 2002. In totaal trof Christiaan tussen 2 maart 2022 en 28 oktober 2022 tijdens gemiddeld tussen de 4 en 6 bezoeken per geschikt deelgebied maar liefst 62 adders en 370 levendbarende hagedissen, op geen enkele plek in Friesland worden voor zover ik weet zo'n hoog aantal levendbarende hagedissen waargenomen. Ook werd er door Christiaan een alpenwatersalamander waargenomen. Voorheen werden hier maar zelden adders waargenomen maar nu is er veel afwisseling van bos, heide, vennen, slenken, kleinere en grotere open plekken en droge en natte delen. Super dat er aan het voortbestaan en vergroten van reptielenpopulaties wordt gewerkt!!

Tot slot wil ik alle monitoorders weer bedanken voor hun enorme inzet en enthousiasme tijdens het afgelopen seizoen en wens jullie allen een goede gezondheid en hopelijk veel fijne uren in het veld in het komende monitoringsseizoen met hopelijk veel en bijzondere waarnemingen !!!

Alpenwatersalamander mannetje. Foto Christiaan de Vries

Wim Andela,
Van Wageningenstraat 43, 8934 CH Leeuwarden,
W.Andela1@Kpnplanet.nl
Tel.: 058-2882693

Waterral

Je hebt van die dieren die zich het liefst onzichtbaar voortbewegen in het leven. De kans dat je deze vogels kunt zien is daarmee bijna verkeken. De waterral is er zo eentje. Bijgaande foto's geven aan dat het Tjeerd Geertsma toch is gelukt deze vogel te fotograferen. Een portie geluk en kennis in één moment!

Waterrallen leven tussen dichte oevervegetaties, in moerasgebieden met riet en drassige plekken maar ook in stadsparken met riet. Deze vogels kun je jaarrond in Nederland bewonderen. Waterrallen die hier broeden gaan overigens graag in de winter naar Engeland en Frankrijk en trekkers uit Noord- en Oost Europa komen hier overwinteren. Maar onze broedvogels blijven steeds vaker gewoon in Nederland. Ze profiteren van de veranderingen in het klimaat. De zachte winters geven hen de ruimte om voldoende voedsel te vinden.

Speenvarken

Je ziet ze moeilijk maar je kunt ze des te beter horen. Wat is dat toch met de waterral, dat hij gilt als een speenvarken, een grote variatie heeft aan knorrende, schreeuwende en trillende geluiden (meest in de schemering en nacht hoorbaar) en tegelijkertijd zich zo onzichtbaar mogelijk maakt? Wil hij laten weten dat het zijn gebied is? Het is niet de bedoeling dat andere waterrallen zich bij hem voegen, een waterral is het liefst alleen. Behalve in de broedtijd uiteraard.

Voelt hij zich veilig dan struint hij graag rond tussen de vegetatie op zoek naar voedsel. Maar wanneer de waterral merkt dat er iemand/iets in de buurt is blijft hij doodstil staan of maakt zich rennend uit de voeten. Waterrallen vliegen niet graag en als ze dat doen is het maar een kort stukje om zich elders te verbergen. Ze nemen de moeite niet om hun poten in te trekken, die bungelen tijdens de vlucht onder het lijf (iets wat alle ralsoorten doen). Alleen op trektocht gaan de poten gestrekt naar achteren, voor de aerodynamica.

Dagelijks leven.

De lange wijdspreidende tenen zorgen ervoor dat een waterral moeiteloos over begroeiing van natte gebieden kan lopen. Daarbij heeft hij een slanke, een beetje afgeplatte lichaamsbouw en dat maakt dat hij zich soepeltjes door het riet kan bewegen. Op zoek naar voedsel. Met de rode puntige snavel wroet hij in de bodem. Hij eet graag wormen, bloedzuigers, kreeftjes, kikkers, slakken, spinnen en andere insecten. Maar tussendoor een plantenwortel, bessen of wat aas gaat er net zo lekker in. Bij voedselschaarste gaat de waterral zelfs achter vogeltjes aan. Ooit zag men een keer hoe hij een vogeltje onder water hield tot deze was verdronken.

In het prille voorjaar (eind maart) heeft de waterral andere besognes.Hij moet op zoek naar een vrouwtje, de voortplantingsdrift maakt hem wakker. Vrouwtjes versieren de man door zacht zoemende geluiden te laten horen en opzichtig rondom hem te rennen en tenslotte de snavel tegen de zijne te wrijven. Man ral poetst de halsveren van het vrouwtje en dan zijn ze een stel en wordt er gepaard. Ze draaien er niet omheen, de tijd dringt.

Samen maken ze een nest op de beschutte plek, door de vrouw uitgekozen Een komvormig nest op een ondergrond van zegge of riet gemaakt van riethalmen en bekleed met bladeren. Het vrouwtje

legt 9-11 eieren en om de beurt broeden ze in een week of drie de eieren uit. Ze lossen elkaar eerlijk af om de twee uren. De jonge kuikentjes zijn met zwart pluis bedekt. Het zijn nestvlieders, ze stappen al snel het nest uit, maar blijven wel in de buurt. In het begin worden ze door de ouders om de tien minuten gevoerd maar ze kunnen al snel zelf eten vinden en scharrelen rond. Na zeven of acht weken zijn ze geheel zelfstandig. Eerst krijgen ze maden en vlokreeftjes en later wat grotere happen zoals spinnen. Ooit nam iemand waar dat een kuiken de spin niet kon doorslikken en weer uitwierp. De ouder pakte de spin op, ontdeed deze van de poten en voerde het opnieuw aan het jong, nu met succes. Zorgzame ouders met pasklare antwoorden…
Zodra de jongen op eigen benen staan gaan de waterralouders opnieuw bezig met de voortplanting. Hun broedseizoen duurt tot in augustus, een tweede nest is dus mogeljk.

Groei
Het aantal waterrallen neemt vanaf 1990 toe en is de laatste jaren vrij stabiel. Broedparen: 2800-4700 (2018-2020, SOVON). Dit is te danken aan de zachte winters en uitbreiding van leefomgeving. Er zijn meer natte natuurgebieden aangelegd. In de Oostvaardersplassen zijn soms meer dan 100 paren aanwezig. En ook op plekken als de Weerribben en de Wieden, de Onlanden rond Groningen of in kleinere gebieden als het Bargerveen, kun je de waterral met enige moeite vinden. Strenge winters en verdroging van moerasgebieden vormen meteen een dip in de groei. Het is voor de waterral daarom van groot belang dat er voldoende natte leefgebieden blijven.
De waterral komt in heel Europa voor, waar het klimaat tenminste vriendelijk voor ze is. Op een koud eiland als Ijsland maken de waterrallen dankbaar gebruik van de warme lavastromen die de moerasgebieden opwarmen. Slimme vogel, die waterral.

Tekst: Jet Hofstra
Foto's: Tjeerd Geertsma

Natuur en recht

door Moira Hoen

Jurisprudentie: plan natuurbegraafplaats strandt door regels bosbodem en waardevolle bomen

Wat is er aan de hand?
De gemeenteraad van Lochem heeft het bestemmingsplan 'De Kalenberg Barchem' vastgesteld om op een gedeelte van NSW Landgoed de Kalenberg een natuurbegraafplaats mogelijk te maken. Kalenberg Barchem maakt deel uit van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Stichting Red de Kalenberg is het niet met dit bestemmingsplan eens en gaat in beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling).

Het oordeel van de Afdeling
Ongeroerde en ongestoorde bosbodems
De stichting voert onder meer aan dat in de Omgevingsverordening Gelderland (Actualisatieplan 6, 'Verkenningsgebied bijzondere voorwaarden natuurbegraven Gelders natuurnetwerk') is geregeld dat een natuurbegraafplaats daar alleen mogelijk is als de initiatiefnemer aantoont dat de bosbodems eerder geroerd en niet meer ongestoord zijn. Volgens Archeologisch vooronderzoek van RAAP is de bodem van het be-

treffende gebied juist ongeroerd.

Het artikel in de Omgevingsverordening luidt als volgt:
"Artikel 2.48 (instructieregels bestemmingsplan natuurbegraven in Gelders natuurnetwerk onder bijzondere voorwaarden)
In afwijking van paragraaf 2.6.1 Instructieregels bestemmingsplan bescherming Gelders natuurnetwerk kan een bestemmingsplan voor gronden gelegen binnen het Verkenningsgebied bijzondere voorwaarden natuurbegraven Gelders natuurnetwerk een begraafplaats mogelijk maken als voldaan wordt aan de voorwaarden gesteld in artikel 2.47 en de initiatiefnemer aantoont dat:
De bosbodems eerder zijn geroerd en niet meer ongestoord zijn; [...]"

De gemeenteraad verwijst naar de toelichting op artikel 2.48 en leidt hieruit af dat de voorwaarde dat de bosbodems eerder geroerd en niet meer ongestoord zijn, alleen geldt voor oude bosbodems van bossen die op 150 jaar oud kaartmateriaal staan ingetekend.

De Afdeling gaat hier niet in mee. Volgens de Afdeling is artikel 2.48 duidelijk. Hierin wordt geen voorwaarde aan de leeftijd van de bosbodems gesteld en dan kan niet worden teruggevallen op een toelichting. Op grond van artikel 2.48 is alleen maar relevant of de gronden zijn gelegen binnen het 'Verkenningsgebied bijzondere voorwaarden natuurbegraven Gelders natuurnetwerk' en dat is hier het geval. Er is niet aangetoond dat de bosbodems van de voorziene natuurbegraafplaats eerder zijn geroerd en niet meer ongestoord zijn. Dus is niet voldaan aan artikel 2.48 aanhef en onder a. van de Omgevingsverordening Gelderland, aldus de Afdeling. De stichting krijgt op dit punt gelijk van de Afdeling.

Waardevolle bomen
Verder voert de stichting aan dat in het bestemmingsplan onvoldoende waarborgen zijn opgenomen om te voorkomen dat bij de ontwikkeling en het beheer van de natuurbegraafplaats geen afbreuk zal worden gedaan aan de doelstelling om waardevolle bomen te behouden.
In het bestemmingsplan is een kapverbod geregeld, maar dit verbod geldt niet voor werken en/of werkzaamheden ten behoeve van de ontwikkeling en het beheer van de natuurbegraafplaats conform het Natuurversterkingsplan. In dit Natuurversterkingsplan is opgenomen dat geen waardevolle bomen worden gekapt, maar niet wanneer een boom kan worden aangemerkt als waardevol. Ook is niet geregeld dat vooraf een toetsing door een ecoloog moet plaatsvinden en ontbreekt een bomenkaart, aldus de stichting.

Volgens de gemeenteraad is het de bedoeling dat voor de natuurbegraafplaats helemaal geen bomen worden gekapt. De uitzondering op het kapverbod is bedoeld voor het verbod op het afgraven of ophogen van gronden, het graven van polen, het egaliseren van gronden en het wijzigen van de waterhuishouding. De gemeenteraad vraagt daarom aan de Afdeling om zelf in de zaak te voorzien en de planregels aan te passen.

Ook hier gaat de Afdeling niet in mee. Omdat de raad zelf erkent dat de planregels moeten worden aangepast en het bestemmingsplan nu meer mogelijk maakt dan de raad heeft bedoeld, is het besluit op dit punt niet zorgvuldig voorbereid. Ook op dit punt krijgt de stichting gelijk van de Afdeling.

De stichting heeft nog meer beroepsgronden aangevoerd, maar daarin krijgt ze geen gelijk van de Afdeling.
Doordat de stichting op twee punten gelijk krijgt verklaart de Afdeling haar beroep gegrond en vernietigt de Afdeling het besluit van de gemeenteraad van Lochem tot vaststelling van het bestemmingsplan 'De Kalenberg Barchem'. Dit betekent dat de mogelijkheid om via dit bestemmingsplan een natuurbegraafplaats op NSW Landgoed de Kalenberg te realiseren ongedaan is gemaakt.

Kortom
Als een bepaling duidelijk is (een natuurbegraafplaats mag alleen op geroerde en verstoorde bosbodems), dan kan niet worden teruggevallen op een toelichting om onder die bepaling uit te kunnen komen. En als een bepaling ruimte voor interpretatie laat (wat moet onder een waardevolle boom worden verstaan)

kdr

KrektDijksma reclame

in beweging met kleur

www.krektdijksma.nl

Boeken. Heel veel boeken.

Pb Planteyn boeken

Langewal 19 Gorredijk 0513-461254 gorredijk@planteyn.nl

www.plantayn.nl

WOONCENTRUM S.v.d.BERG NIJ BEETS

SWYNSWEI 2D 9245 HE NIJ BEETS TEL 0512 461448

Bezoek onze niewe website op www.wooncentrumcdberg.nl

Marije Geertsma FOTOGRAFIE

INFO@MARIJEGEERTSMA.NL

administratiekantoor Jan Kort

Molenwal 17
8401 CD Gorredijk

info@jankort.nl
Tel: 06 50271738

Medprevent

- Gecertificeerde arbodienst (met verzuimbegeleiding)
- Unieke ééndaagse opleiding BHV ← Tevens EHBO, AED en VCA
- Medische keuringen (PMO's en bedrijfskeuringen)

www.medprevent.nl

Adres Trijehoek 19 / 8408 HB Lippenhuizen
Postbus 227 / 8400 AE Gorredijk
E-mail info@medprevent.nl
Telefoon 0513 46 62 17
Fax 0513 71 40 98

medprevent

Schilders met hart voor uw huis

- Onderhoud
- Nieuwbouw
- Glas
- Wandafwerking

Schildersbedrijf J. Tenge

Stationsweg 46 • 8401 DR Gorredijk
Tel. 0513 - 462896 • Mob. 06 - 50254038
E-mail: info@tenge-schilders.nl
Internet: www.tenge-schilders.nl

ERKEND ES BETERE SCHILDER

Voor Particulieren en bedrijven

Planten voor uw tuin koopt u natuurlijk rechtstreeks bij de kweker!

NU OOK SCHETSSERVICE

Gespecialiseert in coniferen, heesters, laanbomen, rhododendrons, buxus enz. Deskundig advies.

Visser Plant

Boomkwekerij / Plantencentrum

Bûtewei 12 - 8408 HC Lippenhuizen
Telefoon 0513 - 46 15 78

UW HUIS, ONZE SPORT!

- Kennis
- Antwoorden
- Ideeën
- Contacten
- Tijd
- Enthousiasme

Wilt u een makelaarsteam met deze combinatie?
Bel 0513 - 46 01 01

www.sierdmoll.nl

Badweg 30
8401 BL GORREDIJK
info@sierdmoll.nl

NVM BUITEN STATE MAKELAARS

Sierd Moll MAKELAARS

en de gemeenteraad toegeeft dat de planregel onduidelijk is, dan is een besluit niet zorgvuldig voorbereid. De gemeenteraad heeft zijn huiswerk voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingplan niet goed genoeg gedaan en dus is het bestemmingsplan voor de natuurbegraafplaats op NSW Landgoed de Kalenberg in beroep bij de Afdeling gestrand.
Vindplaats uitspraak: AbRvS 15 februari 2023, ECLI:NL:RVS:2023:587.

(1) Moira Hoen is naast advocaat ook mediator en heeft haar eigen advocatenkantoor in Wijnjewoude met een gratis inloopspreekuur in Gorredijk. Meer info: www.advocatenkantoorhoen.nl. Zij adviseert, bemiddelt en procedeert voor organisaties, bedrijven en particulieren. Ze staat regelmatig milieu- en natuurgroepen bij in bestuursrechtelijke procedures. Voor juridische tips en het laatste nieuws kunt u haar volgen via Twitter (@HoenAdvocatuur) of Facebook (Advocatenkantoor Hoen).

Werkgroep nestkasten

De eikenprocessierups was de aanleiding voor het ophangen van vele nestkasten, een jaar of drie geleden. De Gemeente Opsterland wilde deze plaagrupsen graag natuurlijk bestrijden. En bij wie konden ze dan beter zijn dan bij de natuurvereniging Geaflecht! Die adviseerde nestkasten voor kool- en pimpelmezen op te hangen. De mezen eten graag deze plaagrupsen, dus het was een kwestie van die twee bij elkaar brengen. De nestkasten zijn gemaakt door het bedrijf Maatwurk in Gorredijk. Nadat de eerste serie niet goed weerbestendig bleek, hangen er nu degelijke kasten. Rondom sportpark Kortezwaag, langs het wandelpad aldaar, in de Groene Long, in Beetsterzwaag achter het gemeentehuis, overal zijn ze te vinden. Jaarlijks worden de nestkasten schoongemaakt en gecontroleerd. Een hele klus die meerdere uren in beslag neemt. Zoals maandag 27 februari jl. weer is gedaan. De voldoening is echter groot als blijkt dat het gros van de nestkasten ook echt in gebruik is (In het juni nummer een uitgebreid verslag). Romke, Tjeerd en Harm haalden elk kastje leeg en maakten het goed schoon. Er werden soms complete nestjes uitgehaald, zelfs met een eitje er nog in. Er waren ook kleine houtspaanders gebruikt als nestmateriaal. Vast afkomstig van de specht, die het invlieggat wel wat groter wilde hakken. En waar gehakt wordt vallen spaanders. Andere nesten bestonden uit felgekleurde textieldraden, daar was een vogeltje geweest die dol was op kleuren. Er waren ook nestkasten waarin enkel wat vogelpoep zat. Dat was een teken dat het kastje als schuilplek was gebruikt gedurende de winterperiode. Tijdens de wandeling terug zagen we alweer een koolmeesje in de buurt van een nestkast, kijkend of de kust veilig was.
Het is dankbaar werk, maar ook nodig. Ongedierte , schimmel en rot maken zich meester van de inhoud. Daardoor is het voor de vogels een bron van besmetting geworden. En dat voorkom je door deze jaarlijkse schoonmaakbeurt. Bovendien is het een gezellige middag en met een groep mensen (hoewel het er wel wat meer mogen zijn….) is de klus zo geklaard.

Jet Hofstra

Waarnemingen

Op 15 februari zagen Martien Faber en Tjeerd Geertsma en kleine bonte specht in de oude, statige populieren bij de A7 in de Lendevallei. Met op de achtergrond een andere zeldzame vogel, de veel grotere Toekan…
Ook de grote bonte specht liet zich tegelijkertijd zien én horen, zodat we mooi vergelijkingsmateriaal hadden tussen de twee verschillende soorten spechten. Behalve de grote natuurlijk, is de rug met doorlopende witte banen, en geen witte vlakken als bij de grote bonte specht goede herkennings punten. Toch weer een leuke soort om tegen te komen.

In het verleden draaide het hele leven om bomen. We tooiden ons met hun bloemen we aten hun fruit, we kleedden ons met hun bladeren en vezels, we zochten onderkomen onder hun takken. We klommen erin om ons te beschermen tegen roofdieren. We warmden ons aan hun brandhout, sneden stokken uit de stam om onze oude botten te ondersteunen en onze aanvallers weg te slaan. Het was dik aan tussen de bomen en ons. Wat is het vandaag gemakkelijk om te vergeten hoe innig we met de natuur omgingen, nu we ons in ultramoderne kantoren bewegen tussen de meest geavanceerde machines en computers die in een oogwenk de hoogste prestaties leveren.
Tenzin Gyatso, veertiende Dalai Lama

De Rounte
Speciaalzaak in natuurvoeding
Formanjestrjitte 2
8401 VK Gorredijk
tel. 0513 463375

Biologische produkten staan voor
een duurzame landbouw en dierenwelzijn

TopoKaartopMaat

Bodemkaarten

Ecologische inrichtingsplannen kunnen belang hebben bij nauwkeurige hoogte- en bodemkaarten. Kleine hoogteverschillen en variatie in bodemtypen geven al grote verschillen in ecologische potentie. Met behulp van grondboringen, nauwkeurige hoogtekaarten, en fysisch geografische achtergrond kennis maken wij dergelijk kaarten.

Landschapskaarten

Oudere natuurterreinen van b.v. het Fryske Gea of staatsbosbeheer hebben soms nog een gaaf natuurlijk reliëf. Nauwkeurige hoogtekaarten zoals deze tegenwoordig eenvoudig gemaakt kunnen worden, geven het landschap een extra dimensie. Met enige achtergrond kennis worden landschappelijke fenomenen ook in het veld zichtbaar. We zijn er van overtuigd dat kennis van het landschap de beleving van dit landschap vergroot en een meerwaarde aan natuurterreinen geeft. Wij hebben de kennis en kunde in huis om dergelijke kaarten te maken.

Toeristische kaarten

Uw camping, hotel of B&B komt centraal op de kaart. Op de kaart kan naar wens van alles worden weergegeven:

- bezienswaardigheden, zoals mooie steden, dorpen, musea etc.
- geselecteerde wandelingen en fietstochten over de mooiste paden in natuurgebieden in de directe omgeving.
- zwemlocaties, bootverhuur etc.
- praktische zaken zoals winkels, doktersposten etc. kunnen op de kaart worden gezet.
- Landschappelijke kenmerken en archeologische vindplaatsen.

Interesse, neem contact met mij op!

Luitzen Nijdam
T 06-28559693
E info@topokaartopmaat.nl www.topokaartopmaat.nl

Natuerferiening Bakkefean e.o.

(opgericht in 1951

NATUERFERIENING BAKKEFEAN e.o.

Voorzitter	Vacant				
Secretaris	Oene Roelsma	Noardkamp 15	9243KV	Bakkeveen	oeneroelsma@hotmail.com
Penningmeester	Ingrid Arends	Nije Buorren 40	9243JR	Bakkeveen	penningmeester@natuur-bakkeveen.nl
Bestuursleden:	Jouke Bouius	Boskleane 23	9243JN	Bakkeveen	j.boui062@ziggo.nl
	Agaath Arends	Bremerwei 16	9248SW	Siegerswoude	arends47@xs4all.nl
	Jan Dirk v/d Meulen	Gentiaan 29	9241 EN	Wijnjewoude	jandirkvandermeulen@yahoo.co.uk

Natoer Nijs Januari 2023

Met de winter, sneeuw en ijs, wil het niet vlotten. De natuur reageert hierop met meerdere, soms al voorjaarsachtige kenmerken. Kijk eens naar een uitlopende Vlier, Kamperfoelie en de trossen op Hazelaar. Ook eenden baltsen al weer en verderop zowaar twee baltsende Futen. In de bossen al flink wat activiteit. Vooral diverse mezen, Boomklever, Spechten en achter de Slotplaats ook Holenduif zingen, baltsen en ratelen. Onomkeerbaar: Het voorjaar komt er aan. Zoals vaker nog even niet te optimistisch: We hebben al eens een elfstedentocht gehad in februari….. (lang geleden). Let bij uw wandelingen eens op al die mossen en korstmossen en daarnaast ook op houtzwammen, Die wandeling gaat dan niet in een flink tempo. Soms sta je een kwartier bij een enorme beuk of eik…..Straks iets meer over de mossen en korstmossen.

Waarnemingen:
Vogels
De **Grote Gele kwikstaart,** een aantal jaren toch een behoorlijk zeldzame verschijning, vooral in de winterperiode en op trek in voor- en najaar, komt er op met diverse meldingen in januari. De soort verschijnt vaak bij water (vijvers ook in de tuin), waterloopjes, sloten e.d. De volgende meldingen kwam bij mij terecht: Oene Roelsma, 1 januari: 2 bij de waterloop naar Koningsdiep achter de Freulebijver; 1 bij de vijver van Tiny en Jacob (Singels); 6 januari eentje overvliegend Kleasterkamp (KS).

IJsvogels
Werden gehoord en gezien: langs de vaart richting Frieschepalen (mw. Hoekstra); Eentje wegvliegend bij de waterloop (zie Ggkwik) (KS); Blijf er op letten, ze zijn er wel, maar ook bij je nadering snel vertrokken.
Zeearend
13 januari over de Bakkeveensterduinen (2 vogelaars); 16 januari een adulte vogel over de Duurswouderheide (KS);

Bosuil
Roepende vogels worden weinig (of niet meer) gehoord op de meeste bekende plekken. Er lijken wel zwervende vogels op te duiken (Oude bosch, Merskenheide, Wijnjeterper Schar). Langs het fietspad Slotsingel zijn open emmers geplaatst voor de ingang van de kasten om het marters moeilijk te maken. We zijn benieuwd naar het effect.

Bosuil

Spechten
Eigenlijk alle soorten wel, **maar**: De **Middelste Bonte Specht** wordt niet meer gezien bij de Slotplaats. Wel zag ik een melding achter de Stripe….Graag meldingen van deze soort.

Verder ook al weer zang van **Grote Lijster, Zanglijster** (zacht, maar duidelijk), **Roodborst**, **Heggenmus** en mezen. Ook een zingende **Appelvink** pal achter de Slotplaats.

Planten
De inmiddels bekende **Gaspeldoorns** in de duinen staan weer in bloei. Het fleurt het landschap prachtig op.
Veel planten komen alweer in bloei vanwege het relatief zachte wintertje. O.a. Kleine veldkers, Vroegeling, Herderstasje, Klein Kruiskruid, Paarse Dovenetel, een enkele Paardenbloem. Daarnaast al veel bladontplooiing van veel soorten, zoals Speenkruid, Klavers, Dovenetels en Hondsdraf.

Slakkenkloofjeszwam

Paddenstoelen
Tijdens onderzoek naar Korstmossen voorin de Slotplaats, kwam ik de **Slakkenkloofjeszwam** tegen op een dikke beuk. Een vrij zeldzame soort. In eerst instantie dacht ik met een korstmossoort te maken te hebben…o zie je maar weer. Nog zo'n soort die ook op dikke beuken is te vinden is het **Beukenkorrelkopje**. Let op minuscule bolletje op een kort steeltje op de dikke stam van een beuk. Maar goed: erg leuk en beter te vinden is bijv. **Grote Sponszwam** (enkele vindplekken in de Slotplaats), Eikhaas, Reuzenzwam, diverse soorten Trilzwammen, waar de Gele nu erg opvalt. Ook de **Oranje Oesterzwam** was prachtig om te zien. Ze schijnen eetbaar te zijn, vandaar geen verdere vindplek!

Mossen en Korstmossen
In deze periode zijn ook de Mossen en Korstmossen op zijn mooist. Het op naam brengen van soorten is soms lastig. Ik ben een aantal eiken en beuken langs gegaan voorin de Slotplaats op zoek naar meldingen van andere mossendeskundigen. Te vinden was er wel wat, maar de gemelde echte zeldzaamheden is tot nu toe net gelukt. Er blijken in onze omgeving enkele zeer zeldzame soorten voor te komen. In enkele gevallen zelfs alleen in de Slotplaats….Namen: vooruit: Kort Schorssteeltje, Klein Schorssteeltje, Lichtend Schorssteeltje, Beukenknikker, Kleine Runenkorst. Deze korstmossen zijn alle te vinden op dikke eiken en beuken. Zoals aangegeven, lastig. Het **Gewoon Schriftmos** moet echter wel lukken (foto bijgevoegd). Zie de zwarte schrifttekentjes in het korstmos.

Dit is slechts een greep uit de vele waarnemingen van vogels in onze contreien. Iedereen bedankt voor de meldingen en foto's.

Tip: De waarnemingen kunnen online worden bekeken op de website: www.natuur-bakkeveen.nl. Kies optie "links"en dan waarnemingen in Bakkeveen. Verder kunt u een kijkje nemen op www.natuurverenigingen-opsterland.nl. Op die site o.a. mededelingen en artikelen van onze vereniging. Meldingen graag weer bij Koert Scholten: Liefst online op: kokoscho@xs4all.nl. Tel nr.542017.

Koert Scholten

Opsterlandse Natuurverenigingen in gesprek met boerenorganisaties en boeren

In de vorige Slûswachter is al geschreven over de Omgevingsvisie, waarin het gaat over de toekomst van onze gemeente. Het gaat daarbij echt om vrijwel alles.
Onlangs waren vertegenwoordigers van LTO, ELAN (ook een organisatie van boeren), enkele onafhankelijke boeren, Geaflecht en Natuerferiening Bakkefean e.o. met elkaar in gesprek daarover; met name over de toekomst van ons landschap, de natuur en de landbouw. Enkele ambtenaren van de gemeente waren er ook bij. Gespreksleider was een journalist van Omrop Fryslân.

Huidige natuur en landschap goed beschrijven
Geaflecht en Natuerferiening Bakkefean (NFB) willen graag dat het huidige landschap goed beschreven wordt. In de

concept-omgevingsvisie zijn de ecologische en culturele waarden van het landschap, van de natuurgebieden, de agrarische gronden en de dorpen onvoldoende opgetekend. Hierdoor ontbreekt een bruikbaar toetsingskader. Nieuwe plannen en ontwikkelingen kunnen daardoor niet getoetst worden op hun invloed op de bestaande natuur en het huidige landschap.
Nu wordt er in de komende Omgevingswet grotere vrijheid gelaten voor nieuwe ontwikkelingen. Er zal gelden: veranderingen mogen, tenzij aangetoond kan worden dat er grote bezwaren tegen zijn ('ja, tenzij – principe). De gemeente moet daarom sterk staan om natuur en landschap voldoende te kunnen beschermen. Dan is een degelijk toetsingskader juist hard nodig.

Duurzame landbouw voor schoon water, gezonde bodem, gezonde lucht
De natuurverenigingen pleiten ook voor behoud van landschap en natuur middels aandacht voor duurzame landbouw. Dit gaat ook over behoud van boerenbedrijven, ook voor toekomstige generaties. Het huidige landbouwbeleid moet dan wel veranderen. Niet langer streven naar schaalvergroting als manier voor overleven als boerenbedrijf. Niet langer de nadruk op grotere productiviteit, maar aandacht voor ecologische effecten van landbouw. Aandacht voor bodem, water en luchtkwaliteit, voor behoud van biodiversiteit.
De natuurorganisaties hebben veel respect voor de boer, maar toch: er zou meer gewerkt moeten worden vanuit ecologische kennis. In het landbouwonderwijs en in de advisering door LTO wordt daar nog te weinig aan gedaan. De biodiversiteit gaat veel te hard achteruit. Dat bedreigt niet alleen de natuur maar op den duur ook de landbouw zelf! Natuur en landbouw hebben eigenlijk veel gemeen. Het gezamenlijk belang voor de lange termijn is namelijk: schoon water, gezonde bodem, schone lucht. Aandacht daarvoor is nodig om ook op de lange termijn te kunnen blijven produceren. Natuurorganisaties willen daarom graag samenwerken met boeren.

Dynamisch ondernemen met minder regels
LTO, boeren en ELAN hielden een eenstemmig pleidooi voor ruimte voor de agrarische ondernemers. Zij willen dynamisch ondernemen en dat vraagt minder regels en meer vrijheid. Op de vraag van de natuurverenigingen: 'wat vinden jullie nu dan klemmend of tezeer geregeld in de huidige concept-visie?', kwam eigenlijk geen antwoord.

Leefbaar platteland
'Zonder boeren geen leefbaar platteland en geen levendige mienskip' was een veel gehoorde zin. De natuurverenigingen denken daarentegen dat burgers (rond 90% van de bewoners van het platteland) zeker ook grote (misschien wel de belangrijkste) invloed hebben op de aanwezigheid van bakkers, scholen of verenigingen in de dorpen dus op de leefbaarheid van het platteland.

Voeden van de wereld
Bij de herhaalde opmerking: "De Nederlandse boeren zijn nodig voor het voeden van de wereld", hebben de natuurverenigingen wel kanttekeningen geplaatst. Bijna 80% van de landbouwproductie is voor export. Dat is volgens hen niet onverdeeld positief voor de Nederlandse samenleving of de wereld. Denk aan de enorme hoeveelheid mest die we hiermee in ons kleine land produceren, aan de ontbossing van de Amazone (dus klimaatverandering) en aan de subsidies voor de Europese landbouw.

Bereidheid tot veranderen
De boeren zeggen wel dat ze willen veranderen. Ook dat ze hier en daar al minder pesticiden gebruiken, minder antibiotica inspuiten e.d. Ze doen het al veel beter, vinden ze. Het inkomen moet echter wel goed blijven. LTO: "Het moet allemaal maar kunnen. Er moet een goed verdienmodel zijn". Een terechte opmerking, beaamden de natuurverenigingen allebei. Zij wezen er wel op dat er 25 miljard wordt vrijgemaakt voor veranderingen binnen de landbouw. Dat werd helaas van tafel geveegd.
Boeren voelen zich onder druk gezet, er zijn veel onzekerheden over de toekomst. Een situatie waar natuurlijk niemand in wil zitten.

Toekomstbeeld
De Natuurverenigingen schetsten wel een toekomstbeeld: niet nog meer schaalvergroting, maar juist extensivering. De stikstofproblemen, bodemdaling, verschraling van biodiversiteit en slechte waterkwaliteit: al die problemen integraal aanpakken. Dit toekomstbeeld werd wel serieus genomen. "Dat zouden we wel willen maar we kúnnen dat waarschijnlijk niet. Bij extensiveren moet je *dubbel zoveel land* hebben en wie gaat dat financieren?"
De natuurverenigingen waren van mening dat je dan *niet meer land* maar *de helft minder vee* moet hebben met *verdubbeling van de marges* die de boeren krijgen. Dat vergt wel verandering binnen de hele voedselketen. Landelijke en Europese afspraken over prijzen en subsidies zijn daarvoor nodig. Bonus voor schone/gezonde producten en malus voor vuile/natuur belastende producten. Het armoede vraagstuk, (of beter de ongelijkheid binnen Nederland), dat in dit verband vaak naar voren wordt gebracht, los je niet op door hogere prijzen voor goed voedsel achterwege te laten, maar wel door een eerlijker belastingstelsel.
De natuurverenigingen begrijpen dat dit voor individuele boeren veel gevraagd is. Zij willen graag optrekken met de landbouwlobby in de richting van minder vee, meer boeren en hogere marges voor boeren.

Gezamenlijke conclusie over de bijeenkomst: uiteindelijk een goed gesprek waarbij wederzijds werd geluisterd. Daar moet een vervolg op komen!

welkoop

Het adres voor tuin & dier.

We zijn er voor alle doeners. Voor iedereen die er blij van wordt om lekker buiten bezig te zijn. En te zorgen voor alles wat groeit en bloeit, het hele jaar door. Als doener vind je bij ons precies wat je zoekt: een praktisch aanbod en gedegen advies. Van iemand die er echt verstand van heeft. Het hele jaar door en bij elk weertype weet Welkoop wat er nú te doen is in de tuin. We weten hoe je goed voor dieren zorgt. En wat je daarvoor nodig hebt en hoe je dat aanpakt.

Tot snel in de winkel!

welkoop

Weet wat te doen.

Welkoop Jubbega
Gorredijksterweg 54

Verkoop
Aankoop
Taxaties

Waar je thuis bent
Makelaardij
GORREDIJK

NVM

Hoofdstraat 6
8401 BZ Gorredijk
0513 - 76 90 55
info@makelaardijgorredijk.nl
www.makelaardijgorredijk.nl

KEES & SITA kappers

Keesensitakappers.nl

Molenwal 2
8401 CD Gorredijk
tel. 0513-461580

Woensdagavond geopend

LUNCHROOM
„De Gerdykster"
0513-464296
Hoofdstraat 51 - 8401 BW Gorredijk

POORTMAN® SOLAR

King of the Field

Acculoze
Plas-dras pompen

- Systeem werkt zonder accu
- Nog hogere opbrengst
- Eenvoudig verplaatsbaar
- Permanent of mobiel systeem

T18-AL
18.000 liter

Nu al een acculoze Plas-Draspomp voor
419,-

T120-ALM
120.000 liter

Bel nu
0513-466003

www.poortmansolar.nl

Brengt groen tot leven!

HOVENIERSBEDRIJF FEITZE DIJKSTRA

- Tuinadvies
- Tuinontwerp
- Tuinaanleg
- Tuinonderhoud
- Boomverzorging
- Bestrating
- Schuurtjes
- Vlonders
- Vijvers

Tolbaas 14 Gorredijk • Tel.: 0513-461277
Mob. 06-29515461 • www.feitzedijkstra.nl

ECHTE SPECIALISTEN

"Bij Visser Plant staat alles in dienst van de allerbeste kwaliteit. Voor mijn financiële zaken verwacht ik hetzelfde. Toen ik overging van een eenmanszaak naar een bv, stond Van der Veen & Kromhout mij van begin tot eind bij. Bij zo'n ingewikkeld proces heb je echte specialisten nodig om kansen te zien en de juiste beslissingen te nemen."

www.kromhout.com

Van der Veen & Kromhout
ACCOUNTANTS & ADVISEURS